

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 4 กลุ่ม ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนจาก 1) หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ 10 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.90 ของแบบสอบถามที่ส่งให้แก่กลุ่มนี้ 2) อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 25 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.59 3) หัวหน้าห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80 4) บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 302 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.96 (ดังตารางที่ 4)

ข้อมูลจากหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏว่าได้จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ภาควิชาที่ไม่ได้ตอบแบบสอบถาม คือ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ในขณะที่ข้อมูลที่ได้จากอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมากที่สุด คือ 8 คน รองลงมาคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ แห่งละ 3 คน มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แห่งละ 2 คน และเป็นอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แห่งละ 1 คน (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และจำนวนอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน
ที่ตอบแบบสอบถาม

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย	จำนวนหัวหน้าภาควิชา (คน)	จำนวนอาจารย์ผู้ควบคุม วิชาการฝึกงาน (คน)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	3
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	2
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1	1
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1	1
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	1	8
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน	1	2
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	1	1
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม	1	2
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์	1	3
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี	1	2
รวม	10	25

สำหรับหัวหน้า ห้องสมุด และบรรณารักษ์ ที่ให้การฝึกงาน ปรากฏว่าข้อมูลที่ได้กลับคืน
มาเป็นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยอันดับแรก รองลงมาคือ จากห้องสมุดโรงเรียน
ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดประชาชน และหอสมุดแห่งชาติ ตามลำดับ (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับกลับคืน จากหัวหน้าห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน และบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน แยกตามประเภทห้องสมุด

ประเภทห้องสมุด	หัวหน้าห้องสมุด			บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน		
	จำนวนแบบสอบถาม	จำนวนแบบสอบถาม	ร้อยละ	จำนวนแบบสอบถาม	จำนวนแบบสอบถาม	ร้อยละ
	ที่แจก	ที่ได้คืน		ที่แจก	ที่ได้คืน	
มหาวิทยาลัยและวิทยาลัย	55	48	38.40	252	219	58.71
โรงเรียน	42	30	24.00	66	43	11.53
เฉพาะ	17	13	10.40	27	14	3.75
ประชาชน	9	7	5.60	13	11	2.95
หอสมุดแห่งชาติ	2	2	1.60	15	15	4.02
รวม	125	100	80.00	373	302	80.96

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ข้อมูลจากหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี ได้แก่ วิธีการจัด และจำนวนผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงาน วิชาที่เปิดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก ภาคการศึกษาที่ให้ลงทะเบียน ระยะเวลาฝึกงาน นักศึกษาชั้นปีอะไร จำนวนหน่วยกิตที่ต้องผ่าน การเรียนรายวิชาของนักศึกษาวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ จำนวนนักศึกษา การคัดเลือก และการพิจารณาจำนวนนักศึกษาที่ส่งไปฝึก จำนวนชั่วโมงฝึกงาน การปฐมนิเทศ วิธีการ รายละเอียดในการปฐมนิเทศ วิธีการที่ใช้ในกรณีที่ภาควิชาไม่มีการปฐมนิเทศ คู่มือรายวิชาการฝึกงาน รายละเอียด ลักษณะคู่มือ แนวการสอนในกรณีที่ไม่มีคู่มือวิชานี้

2. ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุดได้แก่ จำนวนห้องสมุด ระยะเวลาในการติดต่อ วิธีการที่ได้รับคำตอบ งบประมาณค่าวัสดุฝึก รายละเอียดที่แจ้งให้ห้องสมุดทราบ จำนวนนักศึกษาที่ฝึก งานที่ฝึก ระยะเวลาในการติดตามผล การประเมินผล ระยะเวลาที่ได้รับใบประเมินผลคืน การสัมมนาหลังการฝึกงาน การส่งผลการสัมมนา ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงาน

รายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี

จากการสอบถามภาควิชาบรรณารักษศาสตร์เกี่ยวกับ วิธีการจัดจำนวนผู้ควบคุม รายวิชาการฝึกงาน วิชาที่เปิดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก ภาคการศึกษาที่ให้ลงทะเบียน ระยะเวลาฝึกงาน นักศึกษาชั้นปีอะไร จำนวนหน่วยกิตที่ต้องผ่าน การเรียนรายวิชาของ นักศึกษาวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ จำนวนนักศึกษา การคัดเลือก และการพิจารณาจำนวน นักศึกษาที่ส่งไปฝึก จำนวนชั่วโมงฝึกงาน การประเมินผลวิธีการ รายละเอียดในการประเมินผล วิธีการที่ใช้ในกรณีที่ภาควิชาไม่มีการประเมินผล คู่มือรายวิชาการฝึกงาน รายละเอียด ลักษณะ คู่มือ แนวการสอนในกรณีที่ไม่มีคู่มือวิชานี้

จากการสอบถามว่า ภาควิชามีการจัดอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด โดยให้หัวหน้าภาควิชา เลขานุการภาควิชา หรือให้อาจารย์เป็นผู้รับผิดชอบในลักษณะต่าง ๆ ผลปรากฏว่า โดยปกติภาควิชาจะให้หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้รับผิดชอบ (2 แห่ง) ให้อาจารย์ ทุกท่านในภาควิชา ผัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันรับผิดชอบคนละปี (2 แห่ง) มีอาจารย์รับผิดชอบ เพียงท่านเดียว (2 แห่ง) และมีอาจารย์ 1 ท่านรับผิดชอบ 3 - 4 ปี (2 แห่ง) สำหรับ ภาควิชาที่ให้เลขานุการภาควิชารับผิดชอบ และกำหนดให้อาจารย์ชุดหนึ่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผัดเปลี่ยนกันเองว่าใครจะรับผิดชอบในภาคการศึกษาใดนั้น มีภาควิชาอย่างละ 1 แห่ง (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ผู้ควบคุมรับผิดชอบวิชาการฝึกงานห้องสมุด

ผู้รับผิดชอบ	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
หัวหน้าภาควิชา เป็นผู้รับผิดชอบ	2 (มช. มศว บางแสน)
เลขานุการภาควิชา เป็นผู้รับผิดชอบ	1 (จพ.)
อาจารย์ทุกท่านในภาควิชาผลัด เปลี่ยนหมุนเวียนกันคนละปี	2 (มร. มศก.)
ภาควิชากำหนดให้อาจารย์ชุดหนึ่งซึ่งมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผลัด เปลี่ยนกันเองว่าใครจะรับผิดชอบในภาคการศึกษาใด	1 (มศว ประสานมิตร)
อื่น ๆ	
มีอาจารย์รับผิดชอบเพียงท่านเดียว	2 (มช. มศว มหาสารคาม)
อาจารย์ 1 ท่านรับผิดชอบ 3 - 4 ปี	2 (มธ. มอ.)

จากการถามว่าในแต่ละภาคการศึกษามีอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงานจำนวนเท่าใด ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่แล้วภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มีอาจารย์เพียง 1 คน ควบคุมวิชาการฝึกงานในแต่ละภาค ซึ่งมีทั้งหมด 7 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มศว.มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในขณะที่มีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของ 2 มหาวิทยาลัย ที่มีอาจารย์ควบคุม 2 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ มศว.ประสานมิตร ส่วนภาควิชาที่มีอาจารย์ควบคุม 5 คน มีเพียงแห่งเดียว คือ มศว.บางแสน

จากการสอบถามว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้เปิดรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด เป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก ก็หน่วยกิต พบว่า มีภาควิชาที่เปิดวิชาการฝึกงานเป็นวิชาบังคับ 6 หน่วยกิต มากที่สุด (4 แห่ง) รองลงมาคือเป็นบังคับ 3 หน่วยกิต (3 แห่ง) และวิชาบังคับ 4 หน่วยกิต (2 แห่ง) สำหรับภาควิชาที่เปิดเป็นวิชาเลือก 3 หน่วยกิต มีเพียงแห่งเดียวคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การเปิดสอนรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด

สถานภาพของวิชาและจำนวนหน่วยกิต	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
วิชาบังคับ	
3 หน่วยกิต	3 (มช. มช. มร.)
4 หน่วยกิต	2 (มธ. มอ.)
5 หน่วยกิต	-
6 หน่วยกิต	4 (มศว. บางแสน, มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม, มศก.)
วิชาเลือก	
3 หน่วยกิต	1 (จฬ.)

จากการสอบถามถึงภาคการศึกษาที่ให้นักศึกษาลงทะเบียนรายวิชา การฝึกงาน
ปรากฏว่าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ส่วนใหญ่ให้นักศึกษาลงทะเบียนรายวิชานี้ ในภาคการศึกษา
ที่ 2 (5 แห่ง) สำหรับภาควิชาที่ให้นักศึกษาลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 1 และทั้งสองภาค
การศึกษา มีภาควิชาอย่างละ 2 แห่ง ส่วนภาควิชาที่ให้นักศึกษาลงทะเบียนในภาคฤดูร้อน
มี 1 แห่ง (ดังตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ภาคการศึกษาที่นักศึกษาลงทะเบียนวิชาการฝึกงาน

ภาคการศึกษา	จำนวน (สถาบัน) (N=10)
ภาคการศึกษาที่ 1	2 (มช. มศว.บางแสน)
ภาคการศึกษาที่ 2	5 (จพ. มธ. มศว.ประสานมิตร, มศว.มหาสารคาม, มอ.)
ทั้งสองภาคการศึกษา	2 (มธ. มร.)
ภาคฤดูร้อน	1 (มศก.)

จากการสอบถามว่าภาควิชาส่งนักศึกษาออกฝึกงานในระยะเวลาใด ปรากฏว่า
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ ส่งนักศึกษาฝึกงาน ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 (3 แห่ง)
รองลงมาคือ ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 และระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1, 2 อย่างละ
2 ภาควิชา ส่วนภาควิชาที่ส่งนักศึกษาออกฝึกงาน ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 ระหว่าง
ภาคการศึกษาที่ 1, 2 และระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 กับ ภาคการศึกษาที่ 2 มีอย่างละ
1 ภาควิชา (ดังตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ระยะเวลาที่ภาควิชาส่งนักศึกษาออกฝึกงาน

ระยะเวลา	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1	1 (มศว. บางแสน)
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1	2 (จพ. มช.)
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2	3 (มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม. มอ.)
ระหว่างปิดภาคการศึกษา 2	-
อื่น ๆ	
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1, 2	1 (มร.)
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1, 2	2 (มช. มศก.)
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2	1 (มธ.)

จากการศึกษาว่านักศึกษาที่ออกฝึกงานเป็นนักศึกษาชั้นปีอะไร เรียนวิชาบังคับ วิชาเลือกมาแล้วกี่หน่วยกิต ผลปรากฏว่า นักศึกษาที่ออกฝึกงานส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 (9 แห่ง) มีเพียง 1 แห่ง ที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นภาควิชาที่มีหน่วยกิต วิชาบังคับ และวิชาเลือก มากที่สุด คือ 34 และ 20 หน่วยกิต รองลงมาคือ มหาวิทยาลัย ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ วิชาบังคับ 21 หน่วยกิต วิชาเลือก 6 หน่วยกิต ภาควิชาที่ไม่ระบุหน่วยกิตวิชาเลือกมี 6 แห่ง วิชาเลือกของภาควิชาที่ไม่ได้ระบุคงต้องเรียน วิชาเลือก แต่หน่วยกิตเท่าไรภาคไม่ได้ระบุ ส่วน มศว. มหาสารคามไม่ได้กำหนดจำนวน หน่วยกิต และ มศว. บางแสนไม่ได้ตอบข้อนี้ (ดังตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 สถานภาพชั้นปีที่ของนักศึกษา และจำนวนหน่วยกิตวิชาที่นักศึกษาต้องผ่าน

นักศึกษาชั้นปีที่	จำนวน (สถบบัน) (จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับ, วิชาเลือก)
	(N = 10)
ชั้นปีที่ 3	1 มช. (33, -)
ชั้นปีที่ 4	9 มอ. (34, 20) มศก. (21, 6)
	มร. (33, -) มศว.ประสานมิตร (30, -)
	มธ. (27, -) มข. (26, -) จฬ. (9, -)
	มศว.บางแสน มศว.มหาสารคาม

จากการสอบถามว่านักศึกษที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาโท สามารถลงทะเบียนรายวิชาการฝึกงานได้หรือไม่ ปรากฏว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ (6 แห่ง) ไม่ให้ลงทะเบียน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่วนอีก 3 แห่ง ให้ลงทะเบียนได้ คือ มศว.บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม ที่เหลืออีก 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่มีการเปิดวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาโท

จากการสอบถามว่าในแต่ละภาคการศึกษา ภาควิชามีนักศึกษาลงทะเบียนรายวิชาการฝึกงานจำนวนเท่าใด พบว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ (4 แห่ง) มีนักศึกษาลงทะเบียน จำนวน 10 - 20 คน ภาควิชา 3 แห่ง มีนักศึกษาลงทะเบียน จำนวน 21 - 30 คน ภาควิชา 2 แห่ง มีนักศึกษาลงทะเบียน มากกว่า 30 คนขึ้นไป ภาควิชา 1 แห่ง มีนักศึกษาลงทะเบียนน้อยกว่า 10 คน (ดังตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชาการฝึกงานในแต่ละภาค

จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
น้อยกว่า 10 คน	1 (จพ.)
10 - 20 คน	4 (มธ. มศว. ประสานมิตร มอ.มศก.)
21 - 30 คน	3 (มข. มช. มศว บางแสน)
มากกว่า 30 คนขึ้นไป	2 (มร. มศว มหาสารคาม)

จากการศึกษาถึงวิธีการที่ภาควิชาใช้ในการคัดเลือกจัดส่งนักศึกษาไปฝึกงานใน
ห้องสมุดแต่ละประเภท พบว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ (5 แห่ง) จัดให้ตามที่
นักศึกษามีคร ภาควิชา 4 แห่ง จัดให้ตามคุณสมบัติที่ห้องสมุดแต่ละแห่งกำหนดไว้ ภาควิชา
2 แห่ง จัดให้ตามความรู้ความสามารถพิเศษของนักศึกษาว่าควรฝึกในห้องสมุดใด ส่วน
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งไปฝึกที่สถาบันวิทยบริการเพียงแห่งเดียว
และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จัดให้
ตามความเหมาะสมหลายประการประกอบกัน (ดังตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การจัดนักศึกษาไปฝึกงานในท้องสมุดแต่ละแห่ง

วิธีการจัด	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
จัดให้ตามที่นักศึกษามัคร	5 (มช. มธ. มศว .ประสานมิตร มศว มหาสารคาม มอ.)
จัดให้ตามความรู้ความสามารถพิเศษของนักศึกษา ว่าควรฝึกในท้องสมุดใด	2 (มช. มร.)
จัดให้ตามคุณสมบัติที่ท้องสมุดแต่ละแห่งกำหนดไว้	4 (มช. มศว บางแสน มศว มหาสารคาม มอ.)
อื่น ๆ	
จัดส่งไปสถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์	1 (จพ.)
จัดให้ตามความเหมาะสมหลายประการประกอบกัน	1 (มศก.)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการสอบถามถึง การพิจารณาจำนวนนักศึกษาที่ภาควิชาส่งไปฝึกงานในท้องสมุดแต่ละแห่ง พบว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ (9 แห่ง) สอบถามความพร้อมของท้องสมุดในการรับจำนวนนักศึกษาฝึกงานก่อน สำหรับภาควิชาที่ใช้การ เฉลี่ยจากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ภาควิชาที่พิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่เคยส่งไปฝึกงาน และภาควิชาเป็นผู้กำหนดเอง มีภาควิชาอย่างละ 1 แห่ง (ดังตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 การพิจารณาจำนวนนักศึกษาที่ส่งไปฝึกงานในท้องสมุดแต่ละแห่ง

วิธีการพิจารณา	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
เฉลี่ยจากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด	1 (มศก.)
พิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่เคยส่งไปฝึกงาน	1 (มศก.)
แล้วแต่นักศึกษาจะสมัคร	-
สอบถามความพร้อมของท้องสมุดในการรับจำนวน นักศึกษาฝึกงาน	9 (มอ., มศก., มศว มหาสารคาม มศว ประสานมิตร มร. มธ. มช. มข., จพ.)
อื่น ๆ	
ภาควิชาเป็นผู้กำหนดเอง	1 (มศว บางแสน)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการศึกษาว่าภาควิชากำหนดจำนวนชั่วโมงการฝึกงานไว้เท่าไร พบว่า
ภาคศึกษามรรคารักษ์ศาสตร์ ส่วนใหญ่ (4 แห่ง) จัดชั่วโมงการฝึกงาน 120 - 150 ชั่วโมง
(4 - 5 สัปดาห์) ภาควิชา 3 แห่ง จัดชั่วโมงการฝึกงานมากกว่า 180 ชั่วโมง (มากกว่า
6 สัปดาห์) ภาควิชา 2 แห่ง จัดชั่วโมงการฝึกงานน้อยกว่า 120 ชั่วโมง (น้อยกว่า
4 สัปดาห์) ภาควิชา 1 แห่ง จัดชั่วโมงการฝึกงาน 151-180 ชั่วโมง (5 - 6 สัปดาห์)
ดังตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนชั่วโมงฝึกงานที่ภาควิชากำหนด

จำนวนชั่วโมง	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
น้อยกว่า 120 ชั่วโมง (น้อยกว่า 4 สัปดาห์)	2 (มศก., จพ.)
120 - 150 ชั่วโมง (4 - 5 สัปดาห์)	4 (มศว. ประสานมิตร มร. มช. มช.)
151 - 180 ชั่วโมง (5 - 6 สัปดาห์)	1 (มธ.)
มากกว่า 180 ชั่วโมง (มากกว่า 6 สัปดาห์)	3 (มอ. มศว บางแสน มศว.มหาสารคาม)

จากการถามว่า ภาควิชาจัดให้มีการปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนออกฝึกงานหรือไม่ พบว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ (9 แห่ง) จัดให้มีการปฐมนิเทศ ภาควิชาที่ไม่มี การปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนออกฝึกงาน คือ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สำหรับภาควิชา 9 แห่ง ที่มีการปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนออกฝึกงาน ใช้วิธีดังต่อไปนี้ ในการปฐมนิเทศ ภาควิชา 8 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว. บางแสน มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ใช้วิธีชี้แจง รายละเอียดในการฝึกงานพร้อมกับแจก เอกสารให้นักศึกษาทุกคน นอกจากนั้น มหาวิทยาลัย รามคำแหงยังเชิญนักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานมาให้คำแนะนำ ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชี้แจง รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกงานอย่างคร่าว ๆ โดยไม่มีการแจกเอกสาร

จากการศึกษาถึงรายละเอียดที่ภาควิชาแจ้งให้นักศึกษาทราบในการปฐมนิเทศ พบว่า รายละเอียดที่ภาควิชา ทั้ง 9 แห่ง แจ้งให้นักศึกษาทราบ คือ ประโยชน์และความรู้ที่จะได้รับ จากการฝึกงาน การปฏิบัติตัวในระหว่างการฝึกงาน ระยะเวลาในการฝึกงาน การประเมินผล สำหรับประเภทของงานที่ฝึก มีภาควิชา 8 แห่ง ที่แจ้งให้นักศึกษาทราบ ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด ที่นักศึกษาจะไปฝึก มีภาควิชา 4 แห่ง ที่แจ้งให้นักศึกษาทราบ ส่วนการเตรียมตัวทบทวนความรู้ ทางวิชาการ และกำหนดการสัมมนาหลังการฝึกงาน มีภาควิชาละ 1 แห่ง ที่แจ้งให้นักศึกษาทราบ (ดังตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 รายละเอียดที่ภาควิชาแจ้งให้นักศึกษาทราบในการปฐมนิเทศ

รายละเอียด	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดที่นักศึกษาจะไปฝึกงาน	4 (จพ. มช. มร. มศว. ประสานมิตร)
ประโยชน์และความรู้ที่จะได้รับการฝึกงาน	9 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว. บางแสน มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม มศก.)
การปฏิบัติตัวในระหว่างการฝึกงาน	9 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว. บางแสน มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม มศก.)
ระยะเวลาในการฝึกงาน	9 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว. บางแสน มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม มศก.)
ประเภทของงานที่ฝึก	8 (จพ. มช. มช. มร. มศว. บางแสน มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม มศก.)
การประเมินผล	9 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว. บางแสน มศว. ประสานมิตร มศว. มหาสารคาม มศก.)
อื่น ๆ	
การเตรียมตัวทบทวนความรู้ทางวิชาการ	1 (มร.)
กำหนดการสัมมนาหลังการฝึกงาน	1 (มศว. บางแสน)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการสอบถามภาคีชาวบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นภาคีวิชาเดียวที่ไม่มีการปฐมนิเทศนักศึกษา พบว่า ภาคีวิชาามีวิธีการเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมก่อนออกฝึกงาน โดยอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานให้นักศึกษาอ่านเอกสารการฝึกงานที่นักศึกษารุ่นพี่ที่ได้จัดทำไว้

จากการสอบถามว่า ภาคีชาวบรรณารักษศาสตร์ใดมีคู่มือรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด เพื่อให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ปรากฏว่า มีภาคีชาวบรรณารักษศาสตร์ 3 แห่ง ที่มีคู่มือรายวิชาการฝึกงาน คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว บางแสน มศว มหาสารคาม ภาคีวิชา 7 แห่ง ไม่มีคู่มือรายวิชาการฝึกงาน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มศว ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ทางด้านลักษณะคู่มือการฝึกงาน จากการสอบถาม ภาคีชาวบรรณารักษศาสตร์ที่มีคู่มือรายวิชาการฝึกงาน ทั้ง 3 แห่ง พบว่า คู่มือรายวิชาการฝึกงานเป็นคู่มือการฝึกงานหลักที่ใช้กับห้องสมุดทุกประเภท หรือเป็นคู่มือการฝึกงานเฉพาะประเภทของห้องสมุด ปรากฏว่า ภาคีวิชาทั้ง 3 แห่ง มีคู่มือที่มีลักษณะ เป็นคู่มือการฝึกงานหลักที่ใช้กับห้องสมุดทุกประเภท

สำหรับรายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏในคู่มือรายวิชาการฝึกงาน ปรากฏว่า ภาคีชาวบรรณารักษศาสตร์ 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว บางแสน มศว มหาสารคาม มีรายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏในคู่มือรายวิชาการฝึกงาน ดังต่อไปนี้

ภาคีชาวบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีรายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏในคู่มือการฝึกงาน ดังนี้

1. อาชีพบรรณารักษ์ การจัดดำเนินงานในอาชีพ การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ การฝึกปฏิบัติงานห้องสมุด
2. การเตรียมโครงการฝึกปฏิบัติงานห้องสมุด (การวางแผนลงทะเลเบียนการเตรียมตัวของนักศึกษา การทบทวนวิชาแกน)
3. ลักษณะงานห้องสมุดที่ฝึกปฏิบัติ
4. การวัดผลและประเมินผล

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มีรายละเอียด
ดังนี้

1. นโยบายของภาควิชา
2. จุดมุ่งหมาย
3. สถานที่ฝึก
4. ระยะเวลา
5. อาจารย์นิเทศก์
6. ขั้นตอนการฝึก
7. การเขียนรายงาน
8. การประเมินผล
9. ประเภทของงานที่ฝึก
10. แบบบันทึกการเขียนรายงาน
11. การเขียนโครงการ
12. การปฏิบัติงานของนิสิต
13. การวิเคราะห์งาน
14. การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ
15. การเขียนโครงการ
16. การปฏิบัติงานของนิสิต
17. การวิเคราะห์งาน
18. การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ
19. ปฏิทินการฝึกทั้งของนิสิต, บรรณารักษ์ อาจารย์นิเทศก์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มีรายละเอียด
ดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. การเตรียมตัว
3. สิ่งที่ต้องปฏิบัติในระหว่างการฝึกงาน
4. การประเมินผล
5. การนิเทศ
6. การรายงานผลการฝึกงาน

จากการศึกษาว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ไม่มีคู่มือรายวิชาการฝึกงานให้อาจารย์
ผู้ควบคุมวิชานี้ ยึดอะไรเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ผลปรากฏว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
7 แห่ง ที่ไม่มีคู่มือรายวิชาการฝึกงานมีแนวทางดังนี้ ภาควิชา 3 แห่ง ให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้
ใช้ประสบการณ์และวิจารณ์เป็นแนวทางในการสอนวิชานี้ ภาควิชา 1 แห่ง ให้อาจารย์
ผู้ควบคุมวิชานี้สอบถามจากอาจารย์ผู้เคยควบคุมวิชานี้มาก่อน ภาควิชา 1 แห่ง ใช้เอกสาร
เกี่ยวกับการฝึกงาน ซึ่งรวบรวมจากสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีหัวข้อ จำนวนชั่วโมง การปฏิบัติคน
การแก้ปัญหา การทบทวนความรู้ก่อนออกฝึกงาน ภาควิชา 1 แห่ง ระบุว่า การฝึกงานขึ้นอยู่กับ
ห้องสมุด อาจารย์มีหน้าที่เพียงแต่ประสานงาน ภาควิชา 1 แห่ง แจกรายละเอียดเกี่ยวกับ
การฝึกงานให้ห้องสมุดทราบ (ดังตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 แนวทางในการสอนวิชาการฝึกงานของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ ในกรณีที่
ไม่มีคู่มือวิชาการฝึกงาน

แนวทางในการสอน	จำนวน (สถาบัน) (N = 7)
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้จะสอบถามจากอาจารย์	
ผู้เคยควบคุมวิชานี้มาก่อน	1 (มอ.)
ใช้ประสบการณ์และวิจารณ์ญาณ	3 (มช. มศก. มธ.)
ใช้เอกสาร เกี่ยวกับการฝึกงานซึ่งรวบรวมจาก	
สถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีหัวข้อ จำนวนชั่วโมง	
การปฏิบัติตน การแก้ปัญหาการทบทวน	
ความรู้ก่อนออกฝึกงาน	1 (มศว ประสานมิตร)
การฝึกงานขึ้นอยู่กับห้องสมุด อาจารย์มีหน้าที่เพียงแต่	
ประสานงาน	1 (จพ.)
แจ้งรายละเอียด เกี่ยวกับการฝึกงานให้ห้องสมุดทราบ	1 (มช.)

ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุด

จากการสอบถามภาคีวิทยารรณารักษศาสตร์เกี่ยวกับจำนวนห้องสมุด ระยะเวลาในการติดต่อ วิธีการที่ได้รับคำตอบ งบประมาณค่าวัสดุฝึก รายละเอียดที่แจ้งให้ห้องสมุดทราบ จำนวนนักศึกษาที่ฝึก งานที่ฝึก ระยะเวลาในการติดตามผล การประเมินผล ระยะเวลาที่ได้รับใบประเมินผลคืน การสัมมนาหลังการฝึกงาน การส่งผลการสัมมนา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการฝึกงาน

จากการถามภาคีวิทยารรณารักษศาสตร์ว่า ภาคีวิชาส่งนักศึกษาไปฝึกงานในห้องสมุดต่าง ๆ เฉลี่ยปีการศึกษาละกี่แห่ง พบว่า ภาคีวิทยารรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ ใช้ห้องสมุด เป็นสถานที่ฝึกงาน เฉลี่ย 5 - 10 แห่ง ในแต่ละปีการศึกษา (5 แห่ง) ภาคีวิชา 3 แห่ง ใช้ห้องสมุด 11 - 15 แห่ง ภาคีวิชา 1 แห่ง ใช้ห้องสมุดน้อยกว่า 5 แห่ง และภาคีวิชา 1 แห่ง ใช้ห้องสมุด 16 - 20 แห่ง (ดังตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวนห้องสมุดที่ภาคีวิทยารรณารักษศาสตร์ส่งนักศึกษาไปฝึกงาน

จำนวนห้องสมุด (แห่ง)	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
น้อยกว่า 5 แห่ง	1 (จพ.)
5 - 10 แห่ง	5 (มข. มช. มธ. มศว. ประสานมิตร มอ.)
11 - 15 แห่ง	3 (มศว บางแสน. มศว มหาสารคาม. มศก.)
16 - 20 แห่ง	1 (มร.)
มากกว่า 20 แห่ง	-

จากการสอบถามภาควิชาว่าติดต่อขอความร่วมมือจากห้องสมุดต่าง ๆ ล่วงหน้า
กี่สัปดาห์ก่อนส่งนักศึกษาไปฝึกงาน พบว่า ภาควิชา 4 แห่ง ติดต่อก่อนการฝึกงานห้องสมุด
8 สัปดาห์ ภาควิชา 4 แห่ง ติดต่อก่อนการฝึกงานห้องสมุด 12 - 16 สัปดาห์ ภาควิชา
1 แห่ง ติดต่อก่อนการฝึกงานห้องสมุด 6 สัปดาห์ ภาควิชา 1 แห่ง ติดต่อก่อนการฝึกงาน
ห้องสมุด 4 สัปดาห์ (ดังตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ระยะเวลาที่ภาควิชาติดต่อขอความร่วมมือจากห้องสมุด

ระยะเวลา	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
ก่อนการฝึกงานห้องสมุด 8 สัปดาห์	4 (มช. มศว ประสานมิตร. มศว มหาสารคาม มศก.)
ก่อนการฝึกงานห้องสมุด 6 สัปดาห์	1 (จพ.)
ก่อนการฝึกงานห้องสมุด 4 สัปดาห์	1 (มร.)
ก่อนการฝึกงานห้องสมุด 2 สัปดาห์	-
น้อยกว่า 2 สัปดาห์	-
อื่น ๆ	
ก่อนการฝึกงาน 12 - 16 สัปดาห์	4 (มช. มธ. มศว มหาสารคาม มอ.)

จากการสอบถามภาควิชาว่า ห้องสมุดแจ้งให้ภาควิชาทราบว่ายินดีให้ความร่วมมือ โดยวิธีการอย่างไร ผลปรากฏว่า ภาควิชาส่วนใหญ่ได้รับหนังสือตอบจากห้องสมุด (6 แห่ง) ภาควิชา 4 แห่ง อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้จะติดต่อกับห้องสมุด เป็นการส่วนตัว และภาควิชา 3 แห่ง โทรศัพท์ติดต่อสอบถามไปยังห้องสมุด (ดังตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ภาควิชาทราบว่าห้องสมุดยินดีให้ความร่วมมือโดย

วิธี	จำนวน (สถาบัน)
	(N = 10)
ได้รับหนังสือตอบจากห้องสมุด	6 (จพ. มธ. มช. มร. มศว บางแสน มอ.)
โทรศัพท์ติดต่อสอบถามไปยังห้องสมุด	3 (มช. มธ. มร.)
อื่น ๆ	
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้จะติดต่อกับห้องสมุด	
เป็นการส่วนตัว	4 (มศว บางแสน มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม มศก.)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการถามว่าภาควิชาทั้ง 10 แห่ง ให้งบประมาณการฝึกงานแก่ห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือหรือไม่ ผลปรากฏว่า ภาควิชาทั้ง 10 แห่ง ไม่เคยให้งบประมาณแก่ห้องสมุดใดเลย

ผลการศึกษาดังรายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกงานที่ภาควิชาแจ้งให้ห้องสมุดทราบพบว่า ภาควิชาทั้ง 10 แห่ง แจ้งให้ห้องสมุดทราบในหัวข้อต่อไปนี้คือ จำนวนนักศึกษาที่ขอฝึกงาน ระยะเวลาในการฝึกงาน และการประเมินผล ภาควิชา 6 แห่ง แจ้งให้ทราบถึงประเภทของงานที่ฝึก นอกจากนั้น ภาควิชา 1 แห่ง แจ้งให้ทราบถึงระยะเวลาพิเศษภายหลังการฝึกงานให้ช่วยงานห้องสมุด และภาควิชา 1 แห่ง แจ้งให้ทราบถึงการปฏิบัติตน เช่น การตรงต่อเวลา ความประพฤติ (ดังตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 รายละเอียดที่ภาควิชาแจ้งให้ห้องสมุดทราบ

รายละเอียด	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
จำนวนนักศึกษาที่ขอฝึกงาน	10 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม มศก. มอ.)
ระยะเวลาในการฝึกงาน	10 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม มศก. มอ.)
ประเภทของงานที่ฝึก	6 (มช. มร. มศว บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม มอ.)
การประเมินผล	10 (จพ. มช. มช. มธ. มร. มศว บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม มศก. มอ.)
อื่น ๆ	
ระยะเวลาพิเศษภายหลังการฝึกงาน	
ให้ช่วยงานห้องสมุด	1 (มร.)
การปฏิบัติตน เช่น การตรงต่อเวลา	
ความประพฤติ	1 (มศว ประสานมิตร)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการสอบถามว่า ภาควิชาส่งนักศึกษาไปฝึกงานในท้องสมุด เฉลี่ยแห่งละกี่คน ผลปรากฏว่า ภาควิชา 4 แห่ง ส่งนักศึกษาเฉลี่ยแห่งละ 3 - 4 คน ภาควิชา 3 แห่ง ส่งนักศึกษาไปฝึกงานแต่ละแห่งน้อยกว่า 3 คน และภาควิชา 3 แห่ง ส่งนักศึกษาไปฝึกงานจำนวนไม่แน่นอน (ดังตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 จำนวนเฉลี่ยนักศึกษาที่ฝึกงานในท้องสมุดแต่ละแห่ง

จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
น้อยกว่า 3 คน	3 (มศว บางแสน มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม)
3 - 4 คน	4 (มช. มช. มธ. มอ.)
5 - 6 คน	-
มากกว่า 6 คนขึ้นไป	-
ไม่แน่นอน	3 (จฬ. มร. มศก.)

จากการสอบถามภาควิชาว่า เมื่อภาควิชาส่งนักศึกษาไปฝึกงานนั้น ห้องสมุดให้ความร่วมมือเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษา โดยรับฝึกให้ทั้งหมด ขอลดจำนวนนักศึกษา หรือขอเพิ่มจำนวนนักศึกษา หรือไม่ผลปรากฏว่าภาควิชาทั้ง 10 แห่ง ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยห้องสมุดทุกแห่งรับฝึกงานให้นักศึกษาทั้งหมด โดยไม่มีการขอลดหรือขอเพิ่ม

จากการสอบถามว่า ภาควิชาขอความร่วมมือให้ห้องสมุดฝึกงานอะไรให้แก่ศึกษาบ้าง พบว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ 7 แห่ง ขอให้ฝึกงานทุกประเภทในห้องสมุด ภาควิชา 2 แห่ง ขอให้ฝึกงานตามประเภทที่ภาควิชาต้องการ ภาควิชา 1 แห่ง ขอให้ฝึกงานตามประเภทที่ห้องสมุดเป็นผู้กำหนด (ดังตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 งานในห้องสมุดที่ภาควิชาขอความร่วมมือในการฝึก

การขอความร่วมมือ	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
ขอให้ฝึกงานทุกประเภทในห้องสมุด	7 (จพ. มข. มช. มศว บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม มศก.)
ขอให้ฝึกงานตามประเภทที่ภาควิชาต้องการ	2 (มร. มอ.)
ขอให้ฝึกงานตามประเภทที่ห้องสมุด เป็นผู้กำหนด	1 (มธ.)

จากการสอบถามภาควิชาว่าจัดให้อาจารย์ออกติดตามผลในระหว่างการฝึกงานใน
ระยะเวลาใดบ้าง พบว่า ภาควิชาจะจัดให้ออกติดตามผล 2 ครั้ง เมื่อแรกฝึกและใกล้จะ
เลิกการฝึก (2 แห่ง) ครั้งเดียวตลอดการฝึกงาน (2 แห่ง) อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้จะดำเนิน
การเองอย่างน้อย 1 ครั้ง (2 แห่ง) ไม่มีการจัดออกติดตามผล (2 แห่ง) ติดตามผลทุก
สัปดาห์ (1 แห่ง) ให้อาจารย์ทุกคนในภาควิชาไปนิเทศอย่างน้อย 2 ครั้ง (1 แห่ง)

ตารางที่ 24 ระยะเวลาที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ติดตามผลในระหว่างการฝึกงาน

ระยะเวลา	จำนวน (สถาบัน) (N = 10)
ทุกสัปดาห์	1 (มศว ประสานมิตร)
ทุกสองสัปดาห์	-
ทุกเดือน	-
2 ครั้งเมื่อแรกฝึกและใกล้จะเลิกการฝึก	2 (มธ. มศว บางแสน)
ครั้งเดียวตลอดการฝึกงาน	2 (มช. มศก.)
ไม่มีการจัด	2 (มข. มอ.)
อื่น ๆ	
ให้อาจารย์ทุกคนในภาควิชาไปนิเทศ อย่างน้อย 2 ครั้ง	1 (มศว มหาสารคาม)
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้จะดำเนินงานเอง อย่างน้อย 1 ครั้ง	2 (จพ. มร.)

จากการสอบถามว่า ภาควิชากำหนดเกณฑ์การประเมินผล การฝึกงานให้ห้องสมุดหรือไม่ พบว่า ภาควิชา 10 แห่ง กำหนดเกณฑ์การประเมินผลให้ห้องสมุดใช้ในการประเมินผล การฝึกงานของนักศึกษา

ทางด้านระยะเวลาที่ภาควิชาได้รับใบประเมินผลจากห้องสมุด จากการสอบถามภาควิชาว่าได้รับใบประเมินผลคืนจากห้องสมุด หลังจากฝึกงาน ดังนี้ ภาควิชา 5 แห่ง ได้รับ หลังจากการฝึกงาน 1 - 2 สัปดาห์ ภาควิชา 2 แห่ง ได้รับหลังจากการฝึกอบรม 3 - 4 สัปดาห์ ภาควิชา 3 แห่ง ได้รับหลังจากการฝึกงานมากกว่า 4 สัปดาห์ (ดังตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ระยะเวลาที่ภาควิชาได้รับใบประเมินผลจากห้องสมุด

ระยะเวลา	จำนวน (สถาบัน) (N = 9)
หลังการฝึกงาน 1-2 สัปดาห์	5 (มช. มร. มศว บางแสน มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม)
หลังการฝึกงาน 3 - 4 สัปดาห์	3 (จฬ. มข. มธ.)
มากกว่า 4 สัปดาห์	2 (มศก. มอ.)

จากการสอบถามว่า ภาควิชาใดจัดให้มีการสัมมนาหลังการฝึกงาน ผลปรากฏว่า ภาควิชา 8 แห่ง จัดให้มีการสัมมนา ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว บางแสน มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในขณะที่ 2 ภาควิชาไม่มีการจัดการสัมมนาหลังการฝึกงาน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำหรับการส่งผลการสัมมนาให้ห้องสมุดที่รับฝึกงาน จากการสอบถามภาควิชาทั้ง 8 แห่ง ที่มีการสัมมนาหลังการฝึกงาน พบว่า ภาควิชา 2 แห่ง ที่ส่งผลการสัมมนาให้ห้องสมุดต่าง ๆ คือ มศว บางแสน และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่วน 6 ภาควิชา ไม่ได้ส่งผลการสัมมนาให้ห้องสมุดต่าง ๆ คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงวิชาการฝึกงานห้องสมุด

มีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ 4 แห่ง ที่ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงวิชาการฝึกงานห้องสมุด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว บางแสน มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม ซึ่งมีทั้งหมด 6 ข้อ (ดังตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงวิชาการฝึกงานห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (สถาบัน) (N = 4)
ให้ห้องสมุดกำหนดระยะเวลาการฝึกงานแล้วแจ้งให้	
ภาควิชาทราบ	1 (มร.)
บรรณารักษ์ควร เข้าใจลักษณะงานที่นักศึกษาแต่ละสถาบันต้องการฝึก	1 (มศว บางแสน)
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานควรประสานงานกับ	
บรรณารักษ์อย่างสม่ำเสมอ	1 (มศว บางแสน)
ห้องสมุดควรทราบว่านักศึกษามาฝึกงาน เพื่อ เรียนรู้งาน	
ไม่ควรคาดหวังว่านักศึกษาจะมีความสามารถสูง	
ควรแนะนำด้วยความ เต็มใจ	1 (มศว ประสานมิตร)
ห้องสมุดควร เตรียมแผนการฝึกงานให้แน่นอน	
ควรฝึกให้ครบทุกงาน	1 (มศว ประสานมิตร)
ภาควิชาควรมีค่าตอบแทนให้ห้องสมุดที่รับฝึกงานบ้าง	1 (มศว มหาสารคาม)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด

ข้อมูลจากอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงานของภาควิชาต่าง ๆ รวมถึง

1. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบ ได้แก่ อายุ วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และการควบคุมรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด ในเรื่อง ระยะเวลา จำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมในการฝึกงาน ตลอดจนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ต่อบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน และพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา การจัดประเภทงานที่ฝึก การติดตามผล และการประเมินผลการฝึกงาน
3. ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบ ในด้าน

อายุ วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ การควบคุมรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด

พบว่า จากจำนวนอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน จำนวน 25 คน มีอายุมากกว่า 40 ปี ขึ้นไป 13 คน อายุระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 11 คน และอายุ 31-35 ปี จำนวน 1 คน (ดังตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 อายุอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)
	(N=25)
น้อยกว่า 25 ปี	-
25 - 30 ปี	-
31 - 35 ปี	1
36 - 40 ปี	11
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	13

สำหรับวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏว่า เป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
มากที่สุด จำนวน 20 คน ระดับปริญญาเอก 2 คน อนุปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์ 1 คน
อื่น ๆ ได้แก่ CAS (Certificate of Advanced Study in Library and Information
Science) จำนวน 2 คน (ดังตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน

วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	จำนวน (คน)
	(N = 25)
อนุปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์	1
ปริญญาตรี	-
ปริญญาโท	20
ปริญญาเอก	2
อื่น ๆ	
CAS	2

สำหรับประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ พบว่า อาจารย์ผู้ควบคุม
 วิชาการฝึกงานมีประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป
 มากที่สุดคือ จำนวน 9 คน รองลงมาคือ 11 - 15 ปี 6 - 10 ปี จำนวน 8 และ 5 คน
 ตามลำดับ น้อยที่สุด 1 - 5 ปี จำนวน 3 คน (ดังตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 ประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

ประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์	จำนวน (คน) (N = 25)
1 - 5 ปี	3
6 - 10 ปี	5
11 - 15 ปี	8
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	9

สำหรับประสบการณ์ในการควบคุมวิชาการฝึกงาน ปรากฏว่า อาจารย์ผู้ควบคุม
วิชาการฝึกงาน มีประสบการณ์ในการควบคุมวิชานี้ 1 - 3 ปี มากที่สุด คือ จำนวน 11 คน
ส่วนอาจารย์ที่มีประสบการณ์มากกว่า 9 ปี ขึ้นไป และ 4 - 6 ปี มีจำนวนอย่างละ 6 คน
และน้อยที่สุดคือ อาจารย์ที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี จำนวน 2 คน (ดังตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ประสบการณ์ในการควบคุมวิชาการฝึกงาน

ประสบการณ์ (ปี)	จำนวน (คน)
	(N = 25)
1 - 3 ปี	11
4 - 6 ปี	6
7 - 9 ปี	2
มากกว่า 9 ปีขึ้นไป	6

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานทั้งหมด

จากการสอบถามถึงระยะเวลา จำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมในการฝึกงาน ตลอดจนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ต่อบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน และพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา การจัดประเภทงานที่ฝึกและการติดตามผล ปรากฏผลดังต่อไปนี้

เกี่ยวกับระยะเวลาในการฝึกงาน อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้มีความคิดเห็นว่าระยะเวลาที่เหมาะสมในการฝึกงาน อันดับแรก คือ ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 2 (จำนวน 8 คน) รองลงมาคือ ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 (จำนวน 6 คน) และระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 (จำนวน 3 คน) อาจารย์ที่เห็นว่าควรฝึกงานระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 และตลอดทั้งปีการศึกษา มีน้อยคือ อย่างละ 2 คน สำหรับระยะเวลาอื่น ๆ ปรากฏว่า ได้แก่ ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ซึ่งมีอาจารย์ 4 คน เห็นชอบ (ดังตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 ระยะเวลาในการฝึกงานที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้เห็นว่าเหมาะสม

ระยะเวลา	จำนวน (คน) (N = 25)
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1	2
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1	6
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2	3
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 2	8
ตลอดทั้งปีการศึกษา	2
อื่น ๆ	
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 และ 2	4

สำหรับจำนวนชั่วโมงทั้งหมดที่ใช้ในการฝึกงาน อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้มีความคิดเห็นตามลำดับดังนี้ อาจารย์ครึ่งหนึ่งหรือ 13 คน เห็นว่าจำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมในการฝึกงานที่เหมาะสมคือ 120 - 150 ชั่วโมง (4 - 5 สัปดาห์) รองลงมาคือ 7 คน เห็นว่าควรใช้เวลา 151 - 180 ชั่วโมง (5 - 6 สัปดาห์) ผู้ที่เห็นว่าจำนวนชั่วโมงฝึกควรน้อยกว่า 120 ชั่วโมง (น้อยกว่า 4 สัปดาห์) และมากกว่า 180 ชั่วโมง (มากกว่า 6 สัปดาห์) มีจำนวนน้อย คือ 3, 2 คน ตามลำดับ ดังนั้นจำนวนชั่วโมงฝึกงานผู้สอนเห็นควรจึงอยู่ระหว่าง 4 - 6 สัปดาห์ หรือ 120 - 180 ชั่วโมง (ดังตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 จำนวนชั่วโมงในการฝึกงาน

จำนวนชั่วโมง	จำนวน (คน) (N = 25)
น้อยกว่า 120 ชั่วโมง (น้อยกว่า 4 สัปดาห์)	3
120 - 150 ชั่วโมง (4 - 5 สัปดาห์)	13
151 - 180 ชั่วโมง (5 - 6 สัปดาห์)	7
มากกว่า 180 ชั่วโมง (มากกว่า 6 สัปดาห์)	2

จากการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานที่มีต่อบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน ว่า บรรณารักษ์มีความเข้าใจจุดมุ่งหมายในการฝึกงานระดับปริญญาตรีเพียงใด จากจำนวนอาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ จำนวน 25 คน พบว่า อาจารย์จำนวน 11 และ 9 คน ลงความเห็นว่าบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน เข้าใจจุดมุ่งหมายในการฝึกงานระดับปริญญาตรีค่อนข้างมาก และปานกลาง ตามลำดับ ส่วนอาจารย์ที่เหลือให้ความเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ค่อนข้างน้อย และน้อยที่สุด อย่างละ 1 - 2 คน

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานที่มีต่อพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา พบว่า อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ 16 คน ในจำนวน 25 คน ลงความเห็นว่า นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับปานกลาง อาจารย์อีก 9 คน ลงความเห็นว่า นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ค่อนข้างมาก (ดังตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 : ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาที่มีต่อบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน และพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา

ความคิดเห็น	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
บรรณารักษ์เข้าใจจุดมุ่งหมาย					
ในการฝึกงาน (N=25)	1	2	9	11	2
พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์					
ที่นักศึกษามี (N=25)	-	-	16	9	-

เกี่ยวกับการจัดประเภทงานในการฝึกว่านักศึกษาทุกคนควรฝึกงานทุกประเภทเหมือนกัน หรือควรมีโอกาสเลือกฝึกงานที่ตนต้องการ ปรากฏว่า อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน ส่วนใหญ่ จำนวน 20 คน จาก 25 คน ให้ความเห็นว่า นักศึกษาทุกคนควรได้รับการฝึกงานทุกประเภท เหมือนกัน ในขณะที่อาจารย์จำนวนน้อย 2 คน ให้ความเห็นว่า นักศึกษาควรมีโอกาสฝึกงาน ประเภทที่ตนต้องการ และอีก 3 คน ให้ข้อคิดเห็นอื่น ๆ คือ ควรฝึกงานพื้นฐานเหมือนกัน แล้ว จึงฝึกงานอื่นอย่างละเอียดตามที่ตนต้องการ (ดังตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 การจัดประเภทงาน เพื่อให้เหมาะสมกับนักศึกษา

การจัดประเภทงาน	จำนวน (คน) (N = 25)
นักศึกษาทุกคนควรได้รับการฝึกงานทุกประเภท เหมือนกัน	20
นักศึกษาควรมีโอกาสฝึกงานประเภทที่ตนต้องการ	2
อื่น ๆ	
งานพื้นฐานควรฝึกเหมือนกันแล้วจึงฝึกงานที่ตนต้องการอย่างละเอียด	3

จากการถามถึงระยะเวลาที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน เห็นว่า ควรออกไปติดตามผลในระหว่างการฝึกงานของนักศึกษา พบว่า อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ มีความคิดเห็นว่าจะมีการติดตามผลทุกสองสัปดาห์ และติดตามผล 2 ครั้ง เมื่อแรกฝึกและใกล้จะเลิกการฝึก มีจำนวนเท่ากันอย่างละ 8 คน รองลงมาคือ ติดตามผลครั้งเดียวตลอดการฝึกงาน (จำนวน 6 คน) ผู้ที่เห็นว่าควรมีการติดตามผลทุกสัปดาห์ ทุกเดือน และอื่น ๆ คือ การออกติดตามผลตามความจำเป็น มีน้อยสุดอย่างละ 1 คน (ดังตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ปริมาณระยะเวลาที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานควรตามผล

ปริมาณและระยะเวลาการติดตามผล	จำนวน (คน) (N = 25)
ทุกสัปดาห์	1
ทุกสองสัปดาห์	8
ทุก เดือน	1
2 ครั้ง เมื่อแรกฝึกและใกล้จะเลิกการฝึก	8
ครั้งเดียวตลอดการฝึกงาน	6
ไม่จำเป็นต้องออกติดตามผล	-
อื่น ๆ	
ควรออกติดตามผลตามความจำเป็น	1

การประเมินผลการฝึกงาน อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน 14 คน มีความเห็นว่าการประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษาทุกสถาบันควรเหมือนกัน โดยมีเหตุผลที่ว่า เป็นมาตรฐานเดียวกันในการผลิตบรรณารักษศาสตร์ (จำนวน 9 คน) และเพื่อความสะดวกแก่ผู้ประเมินผล (จำนวน 4 คน) ผู้ที่ไม่มีเหตุผลในเรื่องนี้มี 1 คน ส่วนอาจารย์ที่คิดว่าการประเมินผลการฝึกงานของแต่ละสถาบันไม่ควรเหมือนกัน มี 11 คน ในจำนวน 11 คน เหตุผล คือ แต่ละภาควิชา มีลักษณะเฉพาะของตน 10 คน ในขณะที่อาจารย์ 1 คน ไม่มีเหตุผล (ดังตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 การประเมินผลการฝึกงาน

การประเมินผล		จำนวน (คน)
		(N = 25)
ทุกสถาบันควรประเมินผลเหมือนกัน		14
เหตุผล	เพื่อสะดวกแก่ผู้ประเมินผล	(4)
	เป็นมาตรฐานเดียวกันในการผลิตบรรณารักษ	(9)
	ไม่มีเหตุผล	(1)
แต่ละสถาบันประเมินผลไม่เหมือนกัน		11
เหตุผล	แต่ละภาควิชามีลักษณะเฉพาะของตน	(10)
	ไม่มีเหตุผล	(1)

ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด

จากการสอบถามอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด ถึงปัญหาเกี่ยวกับการฝึกงาน ในด้านต่าง ๆ ปรากฏว่า ปัญหาที่สอบถามอาจารย์ผู้ควบคุมกายฝึกงานประสบในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.6 - 3.5) เป็นส่วนใหญ่ มีปัญหาที่ประสบในระดับน้อย 2 ปัญหาด้วยกัน

ปัญหาที่อาจารย์ผู้ประสบจัดลำดับได้ดังนี้ คือ นักศึกษาขาดความสามารถในการนำความรู้ภาคทฤษฎีมาใช้ในการฝึกงาน และนักศึกษาได้รับการฝึกภาคปฏิบัติจากภาควิชาไม่เพียงพอ โดยค่าเฉลี่ยของปัญหาระหว่าง 3.00 - 3.24 รองลงมาได้แก่ นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์แตกต่างกัน นักศึกษาฝึกงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี อาจารย์ไม่สามารถออกไปพบปะบรรณารักษ์และนักศึกษาในระหว่างการฝึกงานได้อย่างทั่วถึง ระยะเวลาในการฝึกงานไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ฝึก และการติดต่อระหว่างภาควิชากับห้องสมุด เป็นไปอย่างกระชั้นชิด โดยค่าเฉลี่ยของปัญหาอยู่ระหว่าง 2.64 - 2.96 ปัญหาสุดท้ายคือ รายวิชาเอกที่กำหนดในหลักสูตรไม่เพียงพอกับการนำไปปฏิบัติจริง และนักศึกษาเลือกห้องสมุดฝึกงานโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเองว่าเหมาะสมหรือไม่ เป็นปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือระหว่าง 2.20 - 2.24 (ดังตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด

ปัญหา	\bar{X}	S.D.
การติดต่อระหว่างภาควิชาของท่านกับห้องสมุด เป็นไปอย่างกระชั้นชิด (N=25)	2.64	1.04
ท่านไม่สามารถออกไปพบปะบรรณารักษ์และนักศึกษาในระหว่างการฝึกงาน ได้อย่างทั่วถึง (N=25)	2.80	1.35
ระยะเวลาในการฝึกงานไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ฝึก (N=25)	2.80	1.00
รายวิชาเอกที่กำหนดในหลักสูตรไม่เพียงพอกับการนำไปปฏิบัติจริง (N=25)	2.24	0.88
นักศึกษาได้รับการฝึกภาคปฏิบัติจากภาควิชาไม่เพียงพอ (N=25)	3.00	1.08
นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์แตกต่างกัน (N=25)	2.96	1.06
นักศึกษาขาดความสามารถในการนำความรู้ภาคทฤษฎีมาใช้ในการฝึกงาน (N=25)	3.24	0.86
นักศึกษาเลือกห้องสมุดฝึกงานโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง ว่าเหมาะสมหรือไม่ (N=25)	2.20	0.91
นักศึกษาฝึกงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี (N=25)	2.88	1.36

ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด

ปรากฏว่ามีอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงาน 14 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน ซึ่งสรุปได้ 14 ข้อ โดยมีอยู่ 3 ข้อ ที่อาจารย์ให้ข้อเสนอแนะตรงกันข้อละ 2 คน คือ ก) นักศึกษาควรได้รับการฝึกภายในสถาบันให้มีความพร้อมก่อนที่จะออกไปฝึกในห้องสมุดอื่น ๆ ข) ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกสถาบัน เกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด และ ค) อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานและบรรณารักษ์ ผู้ให้การฝึกงานควรพบปะกันเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและหาวิธีการฝึกงานที่มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีอาจารย์ผู้เสนอเพียง 1 รายเท่านั้น (ดังตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงวิชาการฝึกงานห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน) (N = 14)
นักศึกษาควรได้รับการฝึกภายในสถาบันของตนให้มีความพร้อมก่อนที่จะออกไปฝึกในห้องสมุดอื่น ๆ	2
ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกสถาบัน เกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด	2
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุดและบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานควรได้พบปะกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและหาวิธีการฝึกงานที่มีประสิทธิภาพ	2
ภาควิชาควรพิจารณารายวิชาที่นักศึกษา เรียนให้ เหมาะสมกับระบบของห้องสมุดที่จะส่งนักศึกษา ไปฝึก	1
ภาควิชาควรคำนึงถึงห้องสมุดว่ามีงาน เพียงพอกับการฝึกหรือไม่	1
ควรหาวิธีทางให้นักศึกษามีนิสัยรักงาน และเห็นความสำคัญของการฝึกงาน	1
ขอให้บรรณารักษ์มอบหมายงานที่ฝึกให้ เหมาะสมกับ เวลา	1
เมื่อบรรณารักษ์พบปัญหาขอให้แจ้งให้ภาควิชาทราบ เพื่อหาทางแก้ไข	1
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานควรออกติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ	1
นักศึกษาทุกสถาบันควรออกฝึกงานพร้อมกัน	1
การฝึกงานไม่ควรถือเป็น เรื่องสำคัญเกินไป ควรให้เพียง เห็นแนวทางเพื่อให้นักศึกษานำไปประยุกต์ใช้ให้ เหมาะสม	1
ขอให้ห้องสมุดที่มีความพร้อมรับฝึกงานให้มากขึ้น	1
ขอให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เข้ามามีส่วนขอความร่วมมือจากห้องสมุดต่าง ๆ ในการฝึกงาน	1
นักศึกษาควรได้ฝึกงานนอกสถาบันที่ตนศึกษาอยู่	1

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากหัวหน้าห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน

ในตอนนี้ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ

1. รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี ได้แก่ จำนวนบรรณารักษ์ในห้องสมุด การจัดบรรณารักษ์ควบคุมการฝึกงาน วัสดุที่ใช้ฝึก ระยะเวลาการจัดชั่วโมงฝึกงาน จำนวนชั่วโมง การปฐมนิเทศก่อนการลงมือฝึกงาน และคู่มือการฝึกงาน

2. ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุด ได้แก่ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุด เคยให้ความร่วมมือในการฝึกงาน ผู้ตัดสินใจในการให้ความร่วมมือ วิธีการที่ห้องสมุดแจ้งให้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทราบ จำนวนนักศึกษาที่ห้องสมุดให้การฝึกงาน ประเภทงานที่ฝึก การประเมินผล การให้ความร่วมมือในกรณีที่มีนักศึกษาฝึกงานเพิ่มขึ้น ความรู้เฉพาะสาขาวิชาที่นักศึกษาควรมี วิชาบรรณารักษศาสตร์ที่จะช่วยให้การฝึกงานได้ผลดี ปัญหาพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษาแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน ตลอดจน ผลดี ผลเสียที่ห้องสมุดได้รับ และขอเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงาน

รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี

จากการถามรายละเอียด เกี่ยวกับการฝึกงานจากบรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดที่ให้การฝึกงานเกี่ยวกับ จำนวนบรรณารักษ์ในห้องสมุด การจัดบรรณารักษ์ให้การฝึกงาน วัสดุฝึก ระยะเวลา การจัดชั่วโมง จำนวนชั่วโมง การปฐมนิเทศก่อนการลงมือฝึกงาน และคู่มือการฝึกงาน ผลปรากฏดังนี้

จำนวนบรรณารักษ์ในห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน พบว่าจากห้องสมุด จำนวน 100 แห่ง ที่รับฝึกงานห้องสมุดส่วนใหญ่ หรือจำนวน 74 แห่ง มีบรรณารักษ์ปฏิบัติงานในห้องสมุดทั้งหมด จำนวน 1 - 5 คน ห้องสมุด 11 แห่ง มีบรรณารักษ์ 6 - 10 คน นอกจากนั้นห้องสมุด 6 แห่ง มีบรรณารักษ์ จำนวน 11 - 15 คน และมากกว่า 20 คนขึ้นไป สำหรับห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์ 16 - 20 คน มีเพียง 3 แห่ง คือ ห้องสมุด กองสนเทศวิทยาศาสตร์ กรมวิทยาศาสตร์บริการ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (ดังตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 จำนวนบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดที่รับฝึกรงาน

จำนวนบรรณารักษ์ (คน)	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
1 - 5 คน	74
6 - 10 คน	11
11 - 15 คน	6
16 - 20 คน	3
มากกว่า 20 คนขึ้นไป	6

สำหรับการจัดบรรณารักษ์ให้การฝึกงาน จากการสอบถามปรากฏว่า ห้องสมุดเกือบครึ่งหนึ่งหรือ 49 แห่ง มอบหมายให้บรรณารักษ์ผู้ทำงานในหน้าที่ใดจะฝึกเฉพาะงานนั้นให้นักศึกษารองลงมาคือ บรรณารักษ์ทุกคนต้องให้การฝึกงานทุกครั้งทั้งนี้เพราะห้องสมุดมีบรรณารักษน้อย (24 แห่ง) และหัวหน้าห้องสมุดเป็นผู้ให้การฝึกงานเพียงผู้เดียว (18 แห่ง) นอกจากนี้มีห้องสมุดบางแห่งให้บรรณารักษ์ที่ได้รับมอบหมายฝึกงานให้ทุกอย่าง (5 แห่ง) และบรรณารักษ์จะผลัด เปลี่ยนหมุนเวียนกันให้การฝึกงาน (4 แห่ง) (ดังตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 การจัดบรรณารักษ์ควบคุมการฝึกงาน

วิธีการ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
ห้องสมุดมีบรรณารักษน้อยดังนั้นบรรณารักษ์ทุกคนต้องให้การฝึกงาน	
ทุกครั้ง	24
บรรณารักษ์ที่ได้รับมอบหมายจะฝึกงานให้ทุกอย่าง	5
บรรณารักษ์ผู้ทำงาน ในหน้าที่ใดจะฝึกเฉพาะงานนั้น	49
บรรณารักษ์จะผลัด เปลี่ยนหมุนเวียนกันให้การฝึกงาน	4
หัวหน้าห้องสมุด เป็นผู้ให้การฝึกงาน เพียงผู้เดียว	18

จากการสอบถามเกี่ยวกับแหล่งค่าใช้จ่ายที่ห้องสมุดใช้เป็นค่าวัสดุฝึก พบว่า ห้องสมุด 97 แห่ง จาก 100 แห่ง ใช้งบประมาณวัสดุของห้องสมุด มีห้องสมุดเพียง 3 แห่ง ที่ให้นักศึกษาจัดหาวัสดุฝึกมาเอง ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนเตรียมอุดมพัฒนาการ ห้องสมุดกองสนเทศวทยาศาสตร์ หอสมุดแห่งชาติชลบุรี

จากการถามถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับ ระยะเวลาในการฝึกงาน พบว่า ระยะเวลาที่ห้องสมุดรับฝึกงานให้นักศึกษา มีดังนี้ คือ ห้องสมุด 65 แห่ง ฝึกงานให้ตามระยะเวลาที่แต่ละสถาบันจะติดต่อมา, ห้องสมุด 16 และ 14 แห่ง ฝึกให้ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 (มิ.ย. - ก.ย.) และฝึกให้ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 (พ.ย. - มี.ค.) ตามลำดับ นอกจากนี้ ห้องสมุด 4 - 8 แห่ง รับฝึกให้ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 (ต.ค.) ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 2 (เม.ย. - พ.ค.) และแล้วแต่ความพร้อมของห้องสมุด (ดังตารางที่ 41) ตารางที่ 41 ระยะเวลาที่ห้องสมุดให้การฝึกงาน

ระยะเวลา	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 (มิ.ย. - ก.ย.)	16
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 (ต.ค.)	8
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 (พ.ย. - มี.ค.)	14
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 2 (เม.ย. - พ.ค.)	6
แล้วแต่ความพร้อมของห้องสมุด	4
แล้วแต่สถาบันต่าง ๆ จะติดต่อมา	65

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สำหรับการจัดชั่วโมงการฝึกงาน จากการสอบถาม ปรากฏว่าห้องสมุด 86 แห่ง จาก 100 แห่ง จัดชั่วโมงให้ตามความต้องการของภาควิชา ส่วนห้องสมุดที่เหลือ 14 แห่ง กำหนดจำนวนชั่วโมงการฝึกงาน ไว้เป็นแบบแผนของห้องสมุดเอง

สำหรับจำนวนชั่วโมงที่ห้องสมุดกำหนดสำหรับการฝึกงาน ห้องสมุด 14 แห่ง ได้ กำหนดไว้ดังนี้ ห้องสมุด 4 แห่ง กำหนดจำนวนระหว่าง 120 - 150 ชั่วโมง (4 - 5 สัปดาห์) และจำนวนชั่วโมงมากกว่า 180 ชั่วโมง (มากกว่า 6 สัปดาห์) ส่วนห้องสมุด อีก 3 แห่ง กำหนดจำนวนชั่วโมงไว้น้อยกว่า 120 ชั่วโมง (น้อยกว่า 4 สัปดาห์) และ ระหว่าง 151 - 180 ชั่วโมง (5 - 6 สัปดาห์) (ดังตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 จำนวนชั่วโมงการฝึกงานที่ห้องสมุดกำหนดไว้

จำนวนชั่วโมง	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 14)
น้อยกว่า 120 ชั่วโมง (น้อยกว่า 4 สัปดาห์)	3
120 - 150 ชั่วโมง (4 - 5 สัปดาห์)	4
151 - 180 ชั่วโมง (5 - 6 สัปดาห์)	3
มากกว่า 180 ชั่วโมง (มากกว่า 6 สัปดาห์)	4

สำหรับการปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนลงมือฝึกงาน พบว่า ห้องสมุด 92 แห่ง จาก 100 แห่ง มีการปฐมนิเทศ ส่วนห้องสมุดที่เหลือ 8 แห่ง ไม่มีการปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนลงมือฝึกงาน

วิธีการที่ห้องสมุด 92 แห่ง ใช้ในการปฐมนิเทศนักศึกษามีดังนี้ ห้องสมุด จำนวน 77 แห่ง บรรยายพร้อมแจกเอกสาร ห้องสมุด 26 แห่ง แจกคู่มือการใช้ห้องสมุด ห้องสมุด จำนวน 9 และ 3 แห่ง ใช้วิธีฉายสไลด์แนะนำห้องสมุด และอื่น ๆ คือ นำชมห้องสมุด ตามลำดับ (ดังตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 วิธีการที่ห้องสมุดใช้ในการปฐมนิเทศนักศึกษา

วิธีปฐมนิเทศ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 92)
บรรยายพร้อมแจกเอกสาร	77
ฉายสไลด์แนะนำห้องสมุด	9
แจกคู่มือการใช้ห้องสมุด	26
อื่น ๆ	
นำชมห้องสมุด	3

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ส่วนรายละเอียดที่ห้องสมุดแจ้งให้นักศึกษาทราบในการปฐมนิเทศนั้น ได้แก่ ประเภทของงานที่ฝึก การแบ่งสายในห้องสมุด และวิธีการฝึกงาน ตามลำดับ (จำนวน 68 - 71 แห่ง) รองลงมาคือ ระยะเวลาในการฝึกงาน ลักษณะพิเศษของห้องสมุด และการประเมินผลการฝึกงาน จำนวน 39 - 54 แห่ง เรื่องที่ห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด (3 แห่ง) แจ้งในการปฐมนิเทศคือ การปฏิบัติตนของนักศึกษา ได้แก่ แผนกห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ห้องสมุดโรงเรียนวัดราชาธิวาส และห้องสมุดโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ดังตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 รายละเอียดข้อมูลที่ห้องสมุดแจ้งให้นักศึกษาทราบในการปฐมนิเทศ

รายละเอียด	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 92)
การแบ่งสายงานในห้องสมุด	69
ลักษณะพิเศษของห้องสมุด	45
ระยะเวลาในการฝึกงานห้องสมุด	54
วิธีการฝึกงาน	68
ประเภทของงานที่ฝึก	71
การประเมินผลการฝึกงาน	39
อื่น ๆ	
การปฏิบัติตนของนักศึกษา	3

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สำหรับห้องสมุดที่ไม่มีการประชุมพิเศษ ห้องสมุดมีวิธีการสร้างความเชื่อมั่นให้นักศึกษาก่อนลงมือฝึกงาน ดังนี้ ห้องสมุด 3 แห่ง ให้ความเป็นกันเอง อีก 3 แห่ง ไม่มีวิธีการใด ๆ ส่วนที่เหลืออีก 2 แห่ง ให้ดูแผนการปฏิบัติงานของห้องสมุด

คู่มือการฝึกงาน จากการสอบถามห้องสมุด 100 แห่ง เกี่ยวกับคู่มือการฝึกงาน ปรากฏว่า ห้องสมุด เพียง 38 แห่ง มีคู่มือการฝึกงาน ห้องสมุดอีก 62 แห่ง ไม่มีคู่มือ

สำหรับห้องสมุด 38 แห่ง ที่มีคู่มือการฝึกงานจากการสอบถาม ลักษณะคู่มือการฝึกงาน ห้องสมุด พบว่า คู่มือการฝึกงานของห้องสมุด 32 แห่ง เป็นคู่มือการฝึกงานหลักใช้ได้กับนักศึกษาทุกระดับ ขณะที่คู่มือของห้องสมุดอีก 6 แห่ง เป็นคู่มือการฝึกงานเฉพาะนักศึกษาแต่ละระดับ

รายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏในคู่มือการฝึกงานของห้องสมุดมีดังนี้ ห้องสมุดจำนวน 30 แห่ง ระดับขั้นตอนการฝึกปฏิบัติงานไว้ในคู่มือห้องสมุด 14 แห่ง ระบุลักษณะงานในห้องสมุด ขณะที่ห้องสมุด 10 แห่ง ระบุประเภทของงานที่ฝึก ห้องสมุด 1 - 7 แห่ง ระบุระยะเวลาในการฝึกงาน การประเมินผล และวิธีปฏิบัติตัวของนักศึกษาในระหว่างการฝึก (1 แห่ง) คือ แผนกหอสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

ตารางที่ 45 รายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏในคู่มือการฝึกงาน

รายละเอียด	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 38)
ลักษณะงานในห้องสมุด	14
ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติงาน	30
ระยะเวลาในการฝึกงาน	7
ประเภทของงานที่ฝึก	10
การประเมินผล	6
วิธีปฏิบัติของนักศึกษาในระหว่างการฝึก	1

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สำหรับห้องสมุด 62 แห่ง ที่ไม่มีคู่มือการฝึกงาน จากการสอบถามแนวทางที่ห้องสมุดให้บรรณารักษ์ใช้ในการฝึกงาน พบว่า ห้องสมุดให้บรรณารักษ์ ยึดแนวทางในการฝึกงานดังนี้ ให้ฝึกงานตามที่ปฏิบัติจริง (53 แห่ง) ให้ใช้จากประสบการณ์ของบรรณารักษ์ (8 แห่ง) พิจารณาจากความต้องการของสถาบัน (7 แห่ง) ให้ดูจากรายงานการฝึกงานของนักศึกษา รุ่นก่อน ๆ (3 แห่ง) และใช้แนวทางเดียวกับที่ฝึกให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุด (1 แห่ง) คือ ห้องสมุดธนาคารศรีนคร สาขาถนนเพชรบุรีตัดใหม่ (ดังตารางที่ 46)

ตารางที่ 46 แนวทางที่ห้องสมุดให้บรรณารักษ์ใช้ในการฝึกงานให้แก่นักศึกษาในกรณีที่ไม่มีคู่มือการฝึกงาน

แนวทางในการฝึกงาน	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 62)
ฝึกตามงานที่ปฏิบัติจริง	53
ให้ใช้จากประสบการณ์ของบรรณารักษ์	8
พิจารณาจากความต้องการของสถาบัน	7
ดูจากรายงานการฝึกงานของนักศึกษารุ่นก่อน ๆ	3
ใช้แนวทางเดียวกับที่ฝึกให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	1

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุด

ในส่วนนี้ได้สอบถามถึงภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุด เคยให้ความร่วมมือในการฝึกงาน ผู้ตัดสินใจในการให้ความร่วมมือ วิธีการที่ห้องสมุดแจ้งให้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทราบ จำนวนนักศึกษาที่ห้องสมุดให้การฝึกงาน ประเภทงานที่ฝึก การประเมินผล การให้ความร่วมมือในกรณีที่มิให้นักศึกษาฝึกงานเพิ่มขึ้น ความรู้เฉพาะสาขาวิชาที่นักศึกษาควรมี วิชาบรรณารักษศาสตร์ที่จะช่วยให้การฝึกงานได้ผลดี ปัญหาพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมของนักศึกษาแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน ตลอดจนผลดีผลเสียที่ห้องสมุดได้รับ และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการฝึกงาน ผลปรากฏดังต่อไปนี้

จากการสอบถามว่าห้องสมุด เคยให้ความร่วมมือในการฝึกงานแก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของสถาบันใด พบว่าในจำนวนห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ซึ่งมีจำนวน 48 แห่งนั้น 38 แห่งให้ความร่วมมือในการฝึกงานแก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มากที่สุด รองลงไปคือ ห้องสมุด 15 แห่ง ฝึกงานให้มหาวิทยาลัยขอนแก่น ห้องสมุด 14 แห่ง ฝึกงานให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ห้องสมุด 13 แห่ง ฝึกงานให้ มศว บางแสน ห้องสมุด 11 แห่ง ฝึกงานให้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุด 9 แห่ง ฝึกงานให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม และ ห้องสมุด 7 แห่ง ฝึกงานให้มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ห้องสมุดโรงเรียนซึ่งมีจำนวน 30 แห่ง ปรากฏว่า ห้องสมุด 13 แห่ง ให้ความร่วมมือในการฝึกงาน แก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มศว บางแสน และ มศว ประสานมิตร ห้องสมุด 12 แห่ง ฝึกงานให้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 5 แห่ง ฝึกงานให้ มศว มหาสารคาม ห้องสมุด 1 แห่ง ฝึกให้ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ห้องสมุดเฉพาะ ซึ่งมีจำนวน 13 แห่ง ปรากฏว่า ห้องสมุด 11 แห่ง ให้ความร่วมมือในการฝึกงานแก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมากที่สุด รองลงมา ห้องสมุดจำนวน 3 แห่ง ให้การฝึกงานแก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดจำนวน 2 แห่ง ให้การฝึกงานแก่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ห้องสมุด 1 แห่ง ให้การฝึกงานแก่มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มศว ประสานมิตร

ห้องสมุดประชาชนซึ่งมีจำนวน 7 แห่ง ปรากฏว่า ห้องสมุด 7 แห่ง ให้ความร่วมมือในการฝึกงานแก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รองลงมาคือ ห้องสมุด 3 แห่ง ให้การฝึกงานแก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุด 2 แห่ง ให้การฝึกงานแก่มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มศว ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ห้องสมุด 1 แห่ง ฝึกงานให้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มศว บางแสน มศว มหาสารคาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หอสมุดแห่งชาติ จำนวน 2 แห่ง ปรากฏว่า ทั้ง 2 แห่ง ให้ความร่วมมือในการฝึกงานแก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มศว บางแสน หอสมุดแห่งชาติ 1 แห่ง ให้การฝึกงานแก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มศว ประสานมิตร มศว มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผลรวมปรากฏว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ขอความร่วมมือจากห้องสมุดประเภทต่าง ๆ มากที่สุด คือ จากห้องสมุด จำนวน 69 แห่ง (ดังตารางที่ 47)

ตารางที่ 47 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุด เคยให้ความร่วมมือในการฝึกงาน

ห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน แยกตามประเภท (แห่ง)	ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุดฝึกงานให้									
	จพ.	มข.	มช.	มธ.	มร.	มศว. บาง แสน	มศว. ประ สาน มิตร	มศว. มหา- สาร คาม	มศก.	มอ.
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและ วิทยาลัย (N=48)	9	15	14	11	38	13	9	9	7	14
ห้องสมุดโรงเรียน (N=30)	-	-	-	-	12	13	13	5	1	-
ห้องสมุดเฉพาะ (N=13)	3	1	3	3	11	-	1	-	2	2
ห้องสมุดประชาชน (N=7)	1	2	3	2	7	1	2	1	2	1
ห้องสมุดแห่งชาติ (N=2)	-	1	1	-	1	2	1	1	1	1
รวม (N = 100)	13	19	21	16	69	29	26	16	13	18

สำหรับผู้คัดสนใจในการให้ความร่วมมือในการฝึกงานของห้องสมุดทั้ง 100 แห่ง พบว่า ห้องสมุด มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือจำนวน 60 แห่ง หัวหน้าห้องสมุดเป็นผู้คัดสนใจ ห้องสมุด 22 แห่ง คัดสนใจโดยหัวหน้าสถาบันที่ห้องสมุดสังกัดอยู่ ห้องสมุด 1 - 12 แห่ง ใช้วิธีอื่น ๆ คือ หัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าสถาบันคัดสนใจร่วมกัน ทุกคนที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณา และ หัวหน้าผู้ควบคุมการฝึกงาน เป็นผู้พิจารณาคัดสนใจ 1 แห่ง คือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ (ดังตารางที่ 48)

ตารางที่ 48 ผู้ที่คัดสนใจในการให้ความร่วมมือ

ผู้คัดสนใจ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
หัวหน้าห้องสมุด	60
หัวหน้าสถาบันที่ห้องสมุดสังกัดอยู่	22
อื่น ๆ	
หัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าสถาบันคัดสนใจร่วมกัน	12
ทุกคนที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณา	5
หัวหน้าผู้ควบคุมการฝึกงาน	1

หลังจากที่ห้องสมุดตัดสินใจรับฝึกงานให้แล้ว ห้องสมุดส่วนมากจำนวน 88 แห่ง จาก 100 แห่ง ส่งหนังสือราชการแจ้งให้ทราบ ขณะที่ห้องสมุด 6 แห่ง โทรศัทพ์แจ้งให้ทราบเป็นการส่วนตัว ห้องสมุด 4 แห่ง ไม่ต้องตอบให้ทราบเพราะฝึกให้เป็นประจำ คือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง ห้องสมุด มศว พลศึกษา แผนกหอสมุดวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช และแผนกหอสมุดวิทยาลัยเพชรบุรีพิทยาลงกรณ์ ห้องสมุดอีก 2 แห่ง ใช้วิธีอื่น ๆ คือ แจ้งไปกับนักศึกษาผู้มาติดต่อ คือ ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค สัตหีบ (ดังตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 วิธีการที่ห้องสมุดแจ้งให้ภาควิชาทราบ

วิธี	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
ส่งหนังสือราชการ	88
โทรศัทพ์แจ้งให้ทราบ เป็นการส่วนตัว	6
ไม่ต้องตอบให้ทราบเพราะฝึกเป็นประจำ	4
อื่น ๆ	
แจ้งไปกับนักศึกษาผู้มาติดต่อ	2

จากการสอบถามจำนวนนักศึกษาที่ห้องสมุดให้การฝึกงานเฉลี่ยต่อปี ปรากฏว่า ห้องสมุด จำนวน 68 แห่ง ฝึกงานให้นักศึกษาเฉลี่ยปีละ 1 - 5 คน รองลงมาคือ ห้องสมุด จำนวน 19 แห่ง ฝึกงานให้นักศึกษาเฉลี่ยปีละ 6 - 10 คน และห้องสมุด 12 แห่ง ฝึกงาน ให้นักศึกษาเฉลี่ยมากกว่า 15 คนขึ้นไป ที่เหลืออีก 1 แห่ง ฝึกงานให้นักศึกษา เฉลี่ยปีละ 11 - 15 คน คือ ห้องสมุดศูนย์เอกสารทางหลวงเอเชีย กรมทางหลวง (ดังตารางที่ 50) จากข้อมูลที่ปรากฏแสดงว่า จำนวนนักศึกษาที่ไปฝึกงานมีจำนวนไม่สูงนัก ส่วนใหญ่ระหว่าง 1 - 5 คน

ตารางที่ 50 จำนวนนักศึกษาที่ห้องสมุดให้การฝึกงานเฉลี่ยต่อปี

จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
1 - 5 คน	68
6 - 10 คน	19
11 - 15 คน	1
มากกว่า 15 คนขึ้นไป	12

จากการสอบถามถึงภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันใดส่งจำนวนนักศึกษาฝึกงานมากที่สุด ปรากฏว่า มีห้องสมุดที่ตอบคำถามข้อนี้ 75 แห่ง ในจำนวนนี้ ห้องสมุด 34 แห่ง ลงความเห็นว่าเป็นว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่งจำนวนนักศึกษาฝึกงานมากที่สุด ในขณะที่ห้องสมุด 16 แห่ง ลงความเห็นว่าเป็นว่า มศว บางแสน ส่งจำนวนนักศึกษาฝึกงานมากที่สุด ส่วนสถาบันอื่น ๆ จำนวนนักศึกษาที่ส่งไปฝึกงานจำนวนไม่สูงมากนัก (ดังตารางที่ 51) ดังจะเห็นจากห้องสมุดจำนวนน้อย (1 - 5 แห่ง) ที่ระบุว่าฝึกงานให้นักศึกษาจากสถาบันนั้นมากที่สุด

ตารางที่ 51 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ส่งจำนวนนักศึกษาฝึกงานมากที่สุด

ชื่อสถาบัน	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 75)
มร.	34
มศว บางแสน	16
มศว ประสานมิตร	5
มข.	3
มช.	3
มธ.	3
มศว มหาสารคาม	3
มอ.	3
มศว สงขลา	2
มศก.	2
จฬ.	1

สำหรับจำนวนนักศึกษาที่ห้องสมุดรับเข้าฝึกงาน ปรากฏว่า ห้องสมุด 50 แห่ง
 รับฝึกให้ตามจำนวนที่ห้องสมุดกำหนดไว้ในจำนวน ห้องสมุด 50 แห่งนี้ 25 แห่ง ฝึกให้กลุ่มละ
 4 - 6 คน ห้องสมุด 21 แห่ง ฝึกกลุ่มละ 1 - 3 คน และห้องสมุด 4 แห่ง ฝึกมากกว่า
 6 คน ส่วนห้องสมุดอีก 49 แห่ง รับฝึกให้ตามจำนวนที่ภาควิชาส่งมา ที่เหลืออีก 1 ห้องสมุด
 ขึ้นอยู่กับความพร้อมของห้องสมุด คือ แผนกหอสมุดวิทยาลัยศรีนครธาณี (ดังตารางที่ 52)

ตารางที่ 52 จำนวนนักศึกษาที่รับเข้าฝึกงาน

การรับ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
รับฝึกให้ตามจำนวนที่ภาควิชาส่งมา	49
รับฝึกให้ตามจำนวนที่ห้องสมุดกำหนดไว้	50
กลุ่มละ 1 - 3 คน	(21)
กลุ่มละ 4 - 6 คน	(25)
มากกว่า 6 คน	(4)
อื่น ๆ	
ขึ้นอยู่กับความพร้อมของห้องสมุด	1

ในกรณีที่ภาควิชาส่งนักศึกษามากเกินจำนวนห้องสมุดมีวิธีดำเนินการต่าง ๆ กัน จากห้องสมุดจำนวน 50 แห่ง ที่กำหนดจำนวนนักศึกษาในการฝึกงาน ห้องสมุดจำนวน 35 แห่ง ขอลดจำนวนนักศึกษาให้เท่ากับที่กำหนดไว้ ห้องสมุด จำนวน 11 แห่ง ฝึกให้ทั้งหมด ที่เหลืออีก 4 แห่ง ใช้วิธีอื่น ๆ คือ นักศึกษาที่ภาควิชาส่งมา ไม่เคยเกินจำนวนที่กำหนดไว้ คือ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดโรงเรียนชลกัลยานุกุล และห้องสมุดโรงเรียนอนุคุณนารี

ตารางที่ 53 วิธีการที่ห้องสมุดใช้ในกรณีที่ภาควิชาส่งนักศึกษามากเกินจำนวน

วิธีดำเนินการ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 50)
ขอลดจำนวนนักศึกษาให้เท่ากับที่กำหนดไว้	35
ฝึกให้ทั้งหมด	11
อื่น ๆ	
ไม่เคยเกินจำนวนที่กำหนดไว้	4

จากการสอบถามเกี่ยวกับประเภทงานที่ห้องสมุดจัดให้แก่นักศึกษา ปรากฏว่า ห้องสมุด จำนวน 73 แห่ง จาก 100 แห่ง ฝึกงานทุกประเภทในห้องสมุดให้นักศึกษา ห้องสมุดจำนวน 15 แห่ง ให้ฝึกงานบางประเภทตามที่ภาควิชาเป็นผู้กำหนด ห้องสมุด จำนวน 11 แห่ง ให้ฝึกงานบางประเภทที่ห้องสมุดเป็นผู้กำหนด ที่เหลืออีก 1 ห้องสมุด คือ ห้องสมุด ใช้วิธีอื่น ๆ คือ ภาควิชาและห้องสมุดกำหนดร่วมกัน คือ ห้องสมุดโรงเรียน วัดราชาธิวาส (ดังตารางที่ 54)

ตารางที่ 54 การจัดประเภทงานเพื่อฝึกให้แก่นักศึกษา

การจัดงาน	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
งานทุกประเภทในห้องสมุด	73
งานบางประเภทที่ภาควิชาเป็นผู้กำหนด	15
งานบางประเภทที่ห้องสมุดเป็นผู้กำหนด	11
อื่น ๆ	
ภาควิชาและห้องสมุดกำหนดร่วมกัน	1

จากการสอบถามห้องสมุด เกี่ยวกับการได้รับใบประเมินผลการฝึกงานจากภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผลปรากฏว่า ห้องสมุด ๑๘ แห่ง ได้รับใบประเมินผล
จากภาควิชาที่ส่งนักศึกษามาฝึกงานครบทุกภาควิชา และมีห้องสมุดเพียง 2 แห่ง ที่ได้รับใบ
ประเมินผลจากภาควิชาไม่ครบ คือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุด มศว
บางแสน

ในกรณีของห้องสมุด 2 แห่ง ที่ไม่ได้รับใบประเมินผลจากภาควิชาห้องสมุดประเมินผล
ดังนี้ คือ ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ของนักศึกษาเป็นองค์ประกอบในการ
ประเมินผล นอกจากนี้ ประเมินผลโดยดูความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์ วุฒิภาวะ
ทางอารมณ์ บุคลิกภาพ การปรับตัวและมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ (อย่างละ 1 แห่ง) (ดังตารางที่ 55)

ตารางที่ 55 องค์ประกอบในการประเมินผล

องค์ประกอบ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 2)
ความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์	1
ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น	2
วุฒิ ภาวะทางอารมณ์ บุคลิกภาพ	1
การปรับตัวและมนุษยสัมพันธ์	1
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	1
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สำหรับการรายงานผลให้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทราบปรากฏว่า ห้องสมุดมากกว่าครึ่ง (57 แห่ง) ส่งไปตามระยะเวลาที่ภาควิชากำหนดให้ รองลงมาคือ ส่งไปพร้อมกับนักศึกษา (27 แห่ง) และส่งไม่แน่นอน (6 แห่ง) นอกจากนั้นใช้วิธีอื่น ๆ คือ รายงานผล 1 สัปดาห์ หลังการฝึกเสร็จ ทันทีที่ฝึกเสร็จ (อย่างละ 4 แห่ง) 1 เดือน หลังจกฝึกเสร็จ (1 แห่ง) คือ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ 2 สัปดาห์หลังการฝึกเสร็จ (1 แห่ง) คือสำนักหอสมุดกลาง มศว พินิจโลก (ดังตารางที่ 56)

ตารางที่ 56 ระยะเวลาที่ห้องสมุดส่งใบประเมินผลให้แก่ภาควิชา

ระยะเวลา	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
ส่งไปพร้อมกับนักศึกษา	27
ส่งไปตามระยะเวลาที่ภาควิชากำหนดให้	57
ไม่แน่นอน	6
อื่น ๆ	
1 สัปดาห์หลังการฝึกเสร็จ	4
2 สัปดาห์หลังการฝึกเสร็จ	1
1 เดือนหลังการฝึกเสร็จ	1
ทันทีที่ฝึกเสร็จ	4

การให้ความร่วมมือในกรณีที่มีนักศึกษาฝึกงานเพิ่มขึ้น การสอบถามห้องสมุดเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการฝึกในกรณีที่มีจำนวนนักศึกษาฝึกงานเพิ่มมากขึ้น พบว่า ห้องสมุดจำนวน 88 แห่ง ยินดีให้ความร่วมมือต่อไป ในขณะที่ห้องสมุดจำนวน 3 แห่ง ไม่ให้ความร่วมมือ คือ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุด บริติช เคาน์ซิล และห้องสมุดบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม และห้องสมุดอีก 9 แห่ง ที่ตอบว่าขึ้นอยู่กับความพร้อมของห้องสมุด (ดังตารางที่ 57)

ตารางที่ 57 การให้ความร่วมมือในกรณีที่มีนักศึกษาฝึกงานเพิ่มขึ้น

ความร่วมมือ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
ให้ความร่วมมือ	88
ไม่ให้ความร่วมมือ	3
อื่น ๆ	
ขึ้นอยู่กับความพร้อมของห้องสมุด	9

สำหรับความรู้เฉพาะสาขาวิชาที่นักศึกษาควรมี ปรากฏว่า ห้องสมุดจำนวน 34 แห่ง
ตอบว่า ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษทางสาขาใด สำหรับสาขาวิชาที่ห้องสมุดลงความเห็น
ว่า นักศึกษาควรมีความรู้พิเศษคือ สังคมศาสตร์ และภาษาศาสตร์ (ห้องสมุด 25 แห่ง)
วิชาการศึกษา (ห้องสมุด 16 แห่ง) วิทยาศาสตร์ (ห้องสมุด 15 แห่ง) สำหรับสาขาอื่น ๆ
ได้แก่ บรรณารักษศาสตร์ (ห้องสมุด 11 แห่ง) คอมพิวเตอร์ เกษตรศาสตร์ พิมพ์ดีด
การอาชีวศึกษา (อย่างละ 1 แห่ง) (ดังตารางที่ 58)

ตารางที่ 58 นักศึกษาฝึกงานควรมีความรู้ทางสาขาวิชา

สาขาวิชา	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
วิทยาศาสตร์	15
สังคมศาสตร์	25
ภาษาศาสตร์*	25
การศึกษา	16
ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษทางสาขาใด	34
อื่น ๆ	
บรรณารักษศาสตร์	11
คอมพิวเตอร์	1
เกษตรศาสตร์	1
พิมพ์ดีด	1
การอาชีวศึกษา	1

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

* มีความรู้ภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษา.

จากการสอบถามว่า วิชาบรรณารักษศาสตร์วิชาใดที่จะช่วยให้การฝึกงานในห้องสมุดได้ผลดี ปรากฏว่า วิชาที่ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุดลงความเห็นมากที่สุด คือ วิชาการจัดหมู่หนังสือ (57 แห่ง) รองลงไปคือ วิชาการทำบัตรรายการ (38 แห่ง) วิชางานเทคนิคเบื้องต้นของห้องสมุด (19 แห่ง) วิชางานบริการ (16 แห่ง) วิชาการบริการเพื่อการค้นคว้า (14 แห่ง) และวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ ห้องสมุด 1 - 9 แห่ง เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการฝึกงาน (ดังตารางที่ 59)

ตารางที่ 59 วิชาทางบรรณารักษศาสตร์ที่จะส่งผลให้การฝึกงานในห้องสมุดได้ผลดี

วิชาบรรณารักษศาสตร์	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 78)
การจัดหมู่หนังสือ	57
การทำบัตรรายการ	38
งานเทคนิค เบื้องต้นของห้องสมุด	19
งานบริการ	16
การบริการเพื่อการค้นคว้า	14
ทุกวิชาในหลักสูตร	12
เทคโนโลยีทางบรรณารักษศาสตร์	9
วารสารและหนังสือพิมพ์	6
ความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์	6
การบริหารงานห้องสมุด	6
การรักษาสภาพหนังสือ	6
วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์	6
โสตทัศนวัสดุ	2
ครุชนิ	2
ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	1
ห้องสมุดเฉพาะ	1

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการสอบถามว่า พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษาแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน เป็นปัญหาสำคัญของการฝึกงานหรือไม่ ปรากฏว่าห้องสมุดจำนวน 77 แห่ง ลงความเห็นว่าเป็นพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมของนักศึกษาแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ส่วนห้องสมุด 18 แห่ง คิดว่าปัญหาอื่นสำคัญกว่าปัญหาลำดับนี้ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ มนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว ความคิดริเริ่ม นวัตกรรม ความล่าช้า ในขณะที่ห้องสมุด 5 แห่ง คือ ห้องสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีทางการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตลาดกระบัง แผนกหอสมุดวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ห้องสมุดโรงเรียนอนุบาลนารี ห้องสมุดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ คิดว่าไม่เป็นปัญหาต่อการฝึกงาน

ตารางที่ 60 ปัญหาพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษาแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน

ความสำคัญ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด	77
ปัญหาอื่นสำคัญกว่า	18
ความรับผิดชอบ	(6)
ความเอาใจใส่	(6)
มนุษยสัมพันธ์	(2)
การปรับตัว	(2)
ความคิดริเริ่ม	(1)
นวัตกรรม	(1)
ไม่คิดว่า เป็นปัญหาต่อการฝึกงาน	5

จากการสอบถามเกี่ยวกับผลที่ห้องสมุดได้รับจากการฝึกงานให้นักศึกษา ปรากฏว่า ในด้านผลดี ห้องสมุดมากกว่าครึ่ง (55 แห่ง) เห็นว่ามีนักศึกษาช่วยปฏิบัติงานบางอย่างให้ รวดเร็วขึ้น รองลงมาคือ บรรณารักษ์ต้องเตรียมตัวมีความพร้อมอยู่เสมอทำให้การทำงานมี ประสิทธิภาพ (จำนวน 53 แห่ง) นักศึกษานำความรู้ใหม่ ๆ มาให้ห้องสมุด (จำนวน 26 แห่ง) และมีโอกาสได้คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสามารถเข้าทำงานในห้องสมุด (จำนวน 10 แห่ง) ผลดีอื่น ๆ ได้แก่ มีความภูมิใจที่ได้ช่วยนักศึกษา (จำนวน 9 แห่ง) ทำให้เกิดความร่วมมือ (5 แห่ง) และเป็นการเผยแพร่งานห้องสมุด (1 แห่ง) ในขณะที่มีห้องสมุด 7 แห่ง ไม่ได้รับ ผลประโยชน์ใด ๆ

สำหรับผลเสียที่ห้องสมุดได้รับจากการให้การฝึกงาน ปรากฏว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ (76 แห่ง) ได้รับผลเสีย คือ บรรณารักษ์ต้องเสียเวลาในการฝึกและตรวจแก้ไขงานที่ นักศึกษาทำผิดพลาดทำให้เสียเวลาในการทำงานประจำ รองลงมาคือ สิ้นเปลืองวัสดุที่ใช้ ในการฝึก (จำนวน 22 แห่ง) ในขณะที่ห้องสมุดจำนวน 21 แห่ง เห็นว่า ไม่เป็นการเสีย ประโยชน์ใด ๆ (ดังตารางที่ 61)

ตารางที่ 61 ผลที่ห้องสมุดได้รับ

ผลที่ได้รับ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 100)
ผลดี	
มีนักศึกษาช่วยปฏิบัติงานบางอย่างให้เร็วขึ้น	55
มีโอกาสดำเนินการเลือกนักศึกษาที่มีความสามารถเข้าทำงาน ในห้องสมุด	10
นักศึกษานำความรู้ใหม่ ๆ มาให้ห้องสมุด	26
บรรณารักษ์ต้องเตรียมตัวมีความพร้อมอยู่เสมอ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ	53
อื่น ๆ	
มีความภูมิใจที่ได้ช่วยนักศึกษา	9
ไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ	7
ทำให้เกิดความร่วมมือ	5
เป็นการเผยแพร่งานห้องสมุด	1
ผลเสีย	
สิ้นเปลืองวัสดุที่ใช้ในการฝึก	22
บรรณารักษ์ต้องเสียเวลาในการฝึกและตรวจแก้ไขงานที่ นักศึกษาทำผิดพลาด ทำให้เสียเวลาในการทำงานประจำ	76
ไม่ใช่เป็นการเสียประโยชน์ใด ๆ	21
หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ	

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด ห้องสมุดที่ให้การฝึกงานได้ให้
ข้อเสนอแนะ ประมวลได้ดังนี้ ภาควิชากับห้องสมุด ควรมีการประสานงานกันให้มากขึ้น
(จำนวน 14 แห่ง) รองลงมา ภาควิชาควรให้นักศึกษาฝึกงานในห้องสมุดที่เหมาะสมกับ
ความพร้อมของนักศึกษา (จำนวน 11 แห่ง) ภาควิชาควรเน้นให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ
และตั้งใจฝึกงานมีความคิดริเริ่ม (9 แห่ง) ภาควิชาควรฝึกให้นักศึกษามีความพร้อมในทุก ๆ
ด้าน (8 แห่ง) ส่วนข้อเสนอแนะในด้านอื่น ๆ มีห้องสมุดที่เสนอ 1 - 7 แห่ง (ดังตารางที่
62)

ตารางที่ 62 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ห้องสมุด) (N = 70)
ภาควิชาควรฝึกให้นักศึกษามีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน	8
ภาควิชาควรให้นักศึกษาฝึกงานในห้องสมุดที่เหมาะสมกับ ความพร้อมของนักศึกษา	11
ภาควิชากับห้องสมุดควรมีประสานงานกันให้มากขึ้น	14
ภาควิชาควร เน้นให้นักศึกษามีความรับผิดชอบและตั้งใจฝึกงาน มีความคิดริเริ่ม	9
ภาควิชาควร เชิญห้องสมุดไปร่วมประชุมนิเทศก่อนฝึกงาน และสัมมนาหลัง การฝึกงาน	3
ภาควิชาควรให้รายละเอียดว่าต้องการให้ฝึกอะไรบ้าง และควรส่งใบประเมินผลล่วงหน้าเพื่อจะได้เตรียมแผนการฝึกให้เหมาะ ให้เหมาะสม	3
ภาควิชาควรมีค่าวัสดุฝึกให้ห้องสมุด	4
ขอให้ภาควิชาส่งนักศึกษามาฝึกงานอย่างต่อเนื่อง	4
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ควรออกติดตามผลทุกสัปดาห์	4
นักศึกษาควรฝึกงานในห้องสมุด เฉพาะในมากขึ้น	1
ภาควิชาควรจัด เวลาในการฝึกงานให้เหมาะสมกับการทำงาน ของห้องสมุด	7
ใบประเมินผลมีรายละเอียดมากเกินไปไม่สามารถติดตามผลได้ใกล้ชิด	2

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุด

ในตอนนี้รายละเอียดที่นำเสนอเกี่ยวกับ

1. รายละเอียดเกี่ยวกับบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกในด้าน อายุ วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การให้การฝึกงาน งานที่ฝึกให้แก่ศึกษาและจำนวนนักศึกษาในกลุ่มที่ให้การฝึก
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด ในด้าน ความจำเป็นในการฝึกงาน ระยะเวลาในการฝึก การปฐมนิเทศ แนวทางในการให้การฝึก วิธีการฝึก การติดตามผลของอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชานี้ ความรู้ที่นักศึกษาได้รับและการประเมินผล
3. ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด

รายละเอียดเกี่ยวกับบรรณารักษ์ผู้ให้การศึกษาทั้งหมด ในด้าน

อายุ วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การให้การศึกษา งานที่ฝึกให้แก่นักศึกษา จำนวนนักศึกษาในกลุ่มที่ให้การฝึก

จากการสอบถามบรรณารักษ์ผู้ให้การศึกษา ปรากฏว่า มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี และ 25 - 30 ปี มากที่สุด จำนวน 84 และ 82 คน ตามลำดับ รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36 - 40 ปี และมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 67 และ 64 คน ส่วนบรรณารักษ์ที่อายุน้อยกว่า 25 ปี มีจำนวน 5 คน (ดังตารางที่ 63)

ตารางที่ 63 อายุบรรณารักษ์ผู้ให้การศึกษา

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 25 ปี	5	1.66
25 - 30 ปี	82	27.15
31 - 35 ปี	84	27.81
36 - 40 ปี	67	22.19
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	64	21.19
รวม	302	100

ในด้านวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน ส่วนใหญ่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จำนวน 131 และ 119 คน ตามลำดับ รองลงมา ได้รับอนุปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์ 25 คน สำหรับผู้ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ มีจำนวน 15 คน (ดังตารางที่ 64)

ตารางที่ 64 วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน

วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
อนุปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์	25	8.28
ปริญญาตรี	131	43.38
ปริญญาโท	119	39.40
ปริญญาเอก	1	0.33
อื่น ๆ		
สูงกว่าปริญญาโทต่ำกว่าปริญญาเอก	1	0.33
เรียนวิชาบรรณารักษ์เป็นวิชาโท	1	0.33
พ.ม.ชุดบรรณารักษศาสตร์	1	0.33
ปก.ศ สูง บรรณารักษศาสตร์	2	0.66
ได้รับการอบรมจากสมาคมห้องสมุด	6	1.99
ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	15	4.97

บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน เหล่านี้ มีประสบการณ์การทำงานในระยะเวลา 6 - 10 ปี และ 11 - 15 ปี มากที่สุด จำนวน 110 คน และ 80 คน รองลงมาทำงานระหว่าง 1 - 5 ปี (จำนวน 59 คน) กลุ่มผู้ที่ทำงาน 16 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุดจำนวน 53 คน (ดังตารางที่ 65)

ตารางที่ 65 ประสบการณ์การทำงานที่องสมุดของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน

ระยะเวลา (ปี)	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
1 - 5 ปี	59	19.53
6 - 10 ปี	110	36.42
11 - 15 ปี	80	26.50
16 ปีขึ้นไป	53	17.55

จากการสอบถามบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานเกี่ยวกับประสบการณ์หรือระยะเวลาที่ทำหน้าที่ฝึกงานให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรี ปรากฏว่ามีผู้ตอบ 289 คน ผลปรากฏดังนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการให้การฝึกงานในระยะเวลา 1 - 5 และ 6 - 10 ปี มากที่สุด จำนวน 138 คน และ 111 คน รองลงมาคือ 11 - 15 ปี (28 คน) และมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป (12 คน) (ดังตารางที่ 66)

ตารางที่ 66 ประสบการณ์ในการให้การฝึกงาน

ระยะเวลา (ปี)	จำนวน (คน) (N = 289)	ร้อยละ (100)
1 - 5 ปี	138	47.75
6 - 10 ปี	111	38.41
11 - 15 ปี	28	9.69
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	12	4.15

สำหรับงานที่บรรณารักษ์ ฝึกให้แก่นักศึกษา ปรากฏว่า บรรณารักษ์ จำนวน 252 คน ฝึกงานเทคนิคให้แก่นักศึกษา บรรณารักษ์ จำนวน 173 คน ฝึกงานบริการ บรรณารักษ์ 106 คน ฝึกงานวารสารและหนังสือพิมพ์ บรรณารักษ์ จำนวน 45 คน ; ฝึกงานบริหารและบรรณารักษ์ จำนวน 32 คน ฝึกงานโสตทัศนูปกรณ์ (ดังตารางที่ 67)

ตารางที่ 67 งานที่ฝึกให้แก่นักศึกษา

ประเภทของงาน	จำนวน (คน) (N = 302)
งานเทคนิค	252
งานบริหาร	45
งานบริการ	173
งานวารสารหนังสือพิมพ์	106
งานโสตทัศนูปกรณ์	32

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สำหรับจำนวนนักศึกษาในกลุ่มที่บรรณารักษ์ฝึกงานให้ พบว่า บรรณารักษ์มากกว่าครึ่ง ให้การฝึกงานแก่นักศึกษา กลุ่มละ 1 - 3 คน มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มละ 4 - 6 คน 7 - 9 คน และจำนวนนักศึกษาที่ฝึกให้ไม่แน่นอน ในขณะที่มีบรรณารักษ์ จำนวน 7 คน ฝึก นักศึกษากลุ่มละ 10 คนขึ้นไป (ดังตารางที่ 68)

ตารางที่ 68 จำนวนนักศึกษาที่ให้การฝึกงานกลุ่มละ

กลุ่มละ (คน)	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
1 - 3 คน	158	52.31
4 - 6 คน	109	36.09
7 - 9 คน	16	5.30
10 คนขึ้นไป	7	2.33
อื่น ๆ		
ไม่แน่นอน	12	3.97

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด

จากการสอบถามความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดผู้ให้การฝึกงานในด้าน ความจำเป็นในการฝึกงาน ระยะเวลาในการฝึก การปฐมนิเทศ แนวทางในการให้การฝึก วิธีการฝึก การติดตามผลของอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชานี้ ความรู้ที่นักศึกษาได้รับ การประเมินผล ผลที่ได้ปรากฏดังนี้

ในด้านความจำเป็นในการฝึกงาน บรรณารักษ์ร้อยละ 42.38 หรือ 128 คน มีความเห็นว่า นักศึกษามีความจำเป็นที่ต้องฝึกงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมา คือ ในระดับปานกลาง และมากที่สุด ร้อยละ 27.82 และ 25.83 ตามลำดับ บรรณารักษ์จำนวนเพียง 9 และ 3 คน เห็นว่า นักศึกษาจำเป็นต้องฝึกงานของตนในระดับค่อนข้างน้อย และน้อยที่สุด (ดังตารางที่ 69)

ตารางที่ 69 บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานมีความ เห็นว่านักศึกษามีความจำเป็นที่ต้องฝึกงานใน ความรับผิดชอบของตน

ระดับความจำเป็น	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
น้อยที่สุด	3	.99
ค่อนข้างน้อย	9	2.98
ปานกลาง	84	27.82
ค่อนข้างมาก	128	42.38
มากที่สุด	78	25.83

จากการสอบถามความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน เกี่ยวกับระยะเวลาในการฝึกที่เหมาะสม ปรากฏว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่า ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1 เหมาะสมกว่าระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 (107 และ 89 คน) และระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 2 เหมาะสมกว่าระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 (61 และ 49 คน) ในขณะที่บรรณารักษ์ 26 คน เห็นว่า ทางสถาบันจะส่งนักเรียนมาระยะเวลาใดก็ได้ (ดังตารางที่ 3d)

ตารางที่ 70 ระยะเวลาในการให้การฝึกงานที่บรรณารักษ์คิดว่าเหมาะสม

ระยะเวลา	จำนวน (คน) (N = 302)
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 1	107
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1	49
ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2	89
ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 2	61
อื่น ๆ	
แล้วแต่ทางสถาบันจะส่งนักเรียนมาระยะเวลาใดก็ได้	26

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการถามถึงความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน เกี่ยวกับผลของการที่
ได้รับการปฐมนิเทศจากภาควิชาก่อนการฝึกงาน กับนักศึกษาที่ไม่ได้รับการปฐมนิเทศ ปรากฏว่า
บรรณารักษ์ จำนวน 269 คน ร้อยละ 89.07 คิดว่า นักศึกษาที่ได้รับการปฐมนิเทศจาก
ภาควิชาก่อนออกฝึกงาน สามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่า ในขณะที่บรรณารักษ์จำนวน 33 คน คิดว่า
ไม่มีความแตกต่างกัน (ดังตารางที่ 71)

ตารางที่ 71 ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน เกี่ยวกับนักศึกษาที่ได้รับการปฐมนิเทศ
จากภาควิชาก่อนการฝึกงานกับนักศึกษาที่ไม่ได้รับการปฐมนิเทศ

ความสามารถในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
ไม่แตกต่างกัน	33	10.93
สามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่า	269	89.07

สำหรับแนวทางที่บรรณารักษ์ใช้ในการให้การฝึกงาน พบว่า บรรณารักษ์ใช้คู่มือการฝึกงานที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นการส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 45.03 รองลงมาคือ ใช้คู่มือการฝึกงานซึ่งได้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งบรรณารักษ์ผู้อื่นสามารถใช้ฝึกงานให้แก่นักศึกษาได้ (จำนวน 121 คน หรือร้อยละ 40.07) ส่วนแนวทางอื่น ๆ ที่ใช้ได้แก่ ให้ฝึกตามการปฏิบัติงานจริง ๆ (26 คน หรือร้อยละ 8.61) ใช้คู่มือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน (12 คน หรือร้อยละ 3.97) ใช้ประสบการณ์ของตนเอง (7 คน หรือร้อยละ 2.32) (ดังตารางที่ 72)

ตารางที่ 72 สิ่งที่บรรณารักษ์ใช้เป็นแนวทางในการฝึกงานแก่นักศึกษา

สิ่งที่บรรณารักษ์ใช้เป็นแนวทาง	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
คู่มือการฝึกงานซึ่งได้จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร		
บรรณารักษ์ผู้อื่นสามารถใช้ฝึกงานให้แก่ นักศึกษาได้	121	40.07
คู่มือการฝึกงานที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว	136	45.03
อื่น ๆ		
ประสบการณ์ของตนเอง	7	2.32
ให้ฝึกตามการปฏิบัติงานจริง ๆ	26	8.61
คู่มือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน	12	3.97

สำหรับวิธีการฝึกงาน พบว่า บรรณาธิการมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.30) ใช้วิธีเน้นการปฏิบัติจริง โดยอธิบายงานทั้งหมดก่อนให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ รองลงมาคือ เน้นการปฏิบัติโดยอธิบายงานทีละขั้นตอน เมื่ออธิบายจบให้ลงมือปฏิบัติ แล้วจึงอธิบายขั้นตอนต่อไป (ร้อยละ 29.80) สำหรับวิธีเน้นการปฏิบัติจริงโดยอธิบายไปพร้อมกับให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ มีผู้ใช้ร้อยละ 14.58 ในขณะที่บรรณาธิการ 2 คน เน้นภาคทฤษฎีโดยอธิบายให้นักศึกษาจดยละเอียดต่าง ๆ โดยไม่ต้องปฏิบัติจริง และอีก 2 คน ให้นักศึกษาศึกษาจากคู่มือการฝึกงานแล้วลงปฏิบัติ (ดังตารางที่ 73)

ตารางที่ 73 วิธีการฝึกงานที่บรรณาธิการใช้ในการฝึกงาน

วิธีการฝึก	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
เน้นภาคทฤษฎี โดยอธิบายให้นักศึกษาจดยละเอียดต่าง ๆ โดยไม่ต้องปฏิบัติจริง	2	0.66
เน้นการปฏิบัติจริงโดยอธิบายงานทั้งหมดก่อนให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ	164	54.30
เน้นการปฏิบัติโดยอธิบายงานทีละขั้นตอน เมื่ออธิบายจบให้ลงมือปฏิบัติ แล้วจึงอธิบายขั้นตอนต่อไป	90	29.80
เน้นการปฏิบัติจริง โดยอธิบายไปพร้อมกับให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ	44	14.58
อื่น ๆ		
ให้นักศึกษาศึกษาจากคู่มือการฝึกงานแล้วลงมือปฏิบัติ	2	0.66

จากการถามความคิดเห็นว่าอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด ควรออกติดตามผลในระหว่างการฝึกงาน เมื่อใด และบ่อยเพียงใด บรรณารักษ์มีความเห็นว่า อาจารย์ควรติดตามผล 2 ครั้ง เมื่อแรกฝึกและใกล้จะเลิกฝึกงาน (ร้อยละ 35.43) รองลงมาคือ ทุกสองสัปดาห์ ครั้งเดียวตลอดการฝึกงาน (ร้อยละ 18.21 และ 17.22) ออกติดตามผลทุกสัปดาห์ทุกเดือน และไม่จำเป็นต้องออกติดตามผล (ร้อยละ 9.60 8.28 และ 7.95 ตามลำดับ) ส่วนบรรณารักษ์ที่มีความคิดเห็นอย่างอื่น ได้แก่ แล้วแต่ความสะดวกของอาจารย์ ร้อยละ 2.65 และควรออกติดตามผลทุก ๆ งานที่ฝึก ร้อยละ 0.66 (ดังตารางที่ 74)

ตารางที่ 74 อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด ควรออกติดตามผล พบปะบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานและนักศึกษาในระหว่างการฝึกงานในระยะเวลา

ระยะเวลา	จำนวน (คน) (N = 302)	ร้อยละ (100)
ทุกสัปดาห์	29	9.60
ทุกสองสัปดาห์	55	18.21
ทุกเดือน	25	8.28
2 ครั้ง เมื่อแรกฝึกและใกล้จะเลิกฝึก	107	35.43
ครั้งเดียวตลอดการฝึกงาน	52	17.22
ไม่จำเป็นต้องออกติดตามผล	24	7.95
อื่น ๆ		
แล้วแต่ความสะดวกของอาจารย์	8	2.65
ควรออกติดตามผลทุก ๆ งานที่ฝึก	2	0.66

จากการสอบถามถึงความรู้ที่นักศึกษาได้จากการฝึกงาน และจะนำไปใช้ประโยชน์ บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานมากกว่าครึ่งหนึ่ง (224 คน) มีความเห็นว่า นักศึกษาได้จากการ ฝึกงานมากที่สุด คือ นักศึกษาต้องไปประยุกต์ให้เหมาะกับห้องสมุดต่าง ๆ รองลงมาคือ คาดหมายว่า นักศึกษาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง (106 คน) และสามารถเขียนรายงาน เพื่อประกอบการประเมินผลน้อยที่สุด คือ 47 คน (ดังตารางที่ 75)

ตารางที่ 75 นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกงานไปใช้ประโยชน์

ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากความรู้ในการฝึกงาน	จำนวน (คน) (N = 302)
เขียนรายงาน เพื่อประกอบการประเมินผล	47
นำไปใช้ปฏิบัติได้จริง	106
ต้องนำไปประยุกต์ให้เหมาะกับห้องสมุดต่าง ๆ	224

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากการถามความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อ เกณฑ์ในการประเมินผลการฝึกงาน
ของนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ ว่า ควรเหมือนกันหรือไม่ ปรากฏว่า บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน
มากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 54.26) เห็นว่าเกณฑ์การประเมินผลการฝึกงานของแต่ละ
สถาบันควรเหมือนกัน ในขณะที่บรรณารักษ์จำนวน 129 คิดเป็นร้อยละ 45.74 คิดว่าไม่ควร
เหมือนกัน

สำหรับบรรณารักษ์ที่ เห็นว่าการประเมินผลของทุกสถาบันควรเหมือนกัน เพื่อจะได้มี
มาตรฐานเดียวกัน (103 คน) และเพื่อความสะดวกในการประเมินผล (24 คน) ในขณะที่
บรรณารักษ์ที่ เห็นว่า เกณฑ์การประเมินควรต่างกันในแต่ละสถาบัน เพราะภาควิชาแต่ละแห่ง
มีหลักสูตรต่างกัน (82 คน) และห้องสมุดแต่ละแห่งมีการทำงานต่างกัน (27 คน) (ดังตารางที่
76)

ตารางที่ 76 การประเมินผลการฝึกงาน

การประเมินผล	จำนวน (คน) (N = 282)	ร้อยละ (100)
ทุกสถาบันควรประเมินผลเหมือนกัน	153	54.26
เหตุผล เพื่อจะได้มีมาตรฐานเดียวกัน	(103)	
เพื่อความสะดวกในการประเมินผล	(24)	
ไม่มี เหตุผล	(26)	
แต่ละสถาบันประเมินผลไม่เหมือนกัน	129	
เหตุผล ภาควิชาแต่ละแห่งมีหลักสูตรต่างกัน	(82)	45.74
ห้องสมุดแต่ละแห่งมีการทำงานต่างกัน	(27)	
ไม่มี เหตุผล	(20)	

ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด

จากการสอบถามบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุด ถึงปัญหาเกี่ยวกับการฝึกงานในด้านต่าง ๆ ปรากฏว่า ปัญหาที่บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานประสบ มีดังนี้

ปัญหาการประสานงานของภาควิชากับห้องสมุด จัดลำดับได้ดังนี้ คือ บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานไม่มีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกงานที่ภาควิชาจัดขึ้นหลังการฝึกงาน เป็นปัญหาในระดับมากโดยค่าเฉลี่ย 3.70 ที่เหลือ 4 ปัญหาเป็นปัญหาในระดับปานกลาง (2.79 - 3.27)

ปัญหาพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษา ปรากฏว่า ปัญหาทั้งหมด (3 ข้อ) เป็นปัญหาในระดับปานกลาง (3.28 - 3.33)

ปัญหาระยะเวลาในการฝึกงาน ปรากฏว่า ปัญหาทั้งหมด (3 ข้อ) เป็นปัญหาในระดับปานกลาง (2.81 - 3.08)

ปัญหาการนิเทศการฝึกงาน จัดลำดับได้ดังนี้ คือ นักศึกษาแต่ละสถาบันมาฝึกงานไม่พร้อมกันทำให้บรรณารักษ์ต้องเสียเวลาในการฝึกงานหลายครั้ง ผลงานของนักศึกษาไม่เป็นที่พอใจของบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ไม่มีเวลาตรวจแก้ไขงานที่นักศึกษาฝึก ทั้ง 2 ข้อนี้เป็นปัญหาในระดับปานกลาง (2.72 - 3.02) ปัญหาที่เหลืออีก 2 ข้อ เป็นปัญหาในระดับน้อย (2.49 - 2.57)

ปัญหาวิธีการฝึกงาน ปรากฏว่า ปัญหาทั้งหมด (3 ข้อ) เป็นปัญหาในระดับน้อย (2.13 - 2.43)

ปัญหาด้านสถานที่ฝึกงาน จัดลำดับได้ดังนี้ คือ ห้องสมุดคับแคบ เป็นปัญหาในระดับปานกลาง (2.74) ปัญหาอื่น ๆ อีก 4 ข้อ เป็นปัญหาในระดับน้อย (1.94 - 2.31)

ปัญหางบประมาณ จัดลำดับได้ดังนี้ คือ ห้องสมุดไม่เคยได้รับงบประมาณอุดหนุนจากภาควิชา เป็นปัญหาในระดับมาก (3.66) รองลงมาได้แก่ นักศึกษาใช้วัสดุฝึกอย่างไม่ระมัดระวังทำให้สิ้นเปลือง และมีนักศึกษาฝึกงานเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ค่าวัสดุที่ใช้ในการฝึกเพิ่มขึ้น

เป็นปัญหาในระดับปานกลาง (2.61 - 2.66) ที่เหลืออีก 1 ปัญหา คือ เป็นปัญหาในระดับน้อย (2.54)

ปัญหาสุดท้าย คือ ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการฝึกงานจัดลำดับได้ดังนี้ คือ การประเมินผลบางข้อสร้างความลำบากใจให้กับบรรณารักษ์เพราะว่าต้องใกล้ชิดกับนักศึกษา เป็นเวลานาน จึงจะประเมินผลได้อย่างยุติธรรม ปรากฏว่าเป็นปัญหาในระดับมาก (3.36) ที่เหลืออีก 2 ปัญหา เป็นปัญหาในระดับปานกลาง และระดับน้อย (2.81 และ 2.33 ตามลำดับ) (ดังตารางที่ 77)

ตารางที่ 77 ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด

ปัญหา	\bar{X}	S.D.
<u>ปัญหาการประสานงานของภาควิชากับห้องสมุด</u>		
ภาควิชาติดต่อขอความร่วมมือจากห้องสมุดในเวลากระชั้นชิด ทำให้บรรณารักษ์ไม่มีเวลาเตรียมตัว (N=297)	2.79	0.99
ภาควิชามอบภาระส่วนใหญ่ให้ห้องสมุดรับผิดชอบทำให้ บรรณารักษ์มีงานเพิ่มมากขึ้น (N=297)	3.22	1.07
บรรณารักษ์ไม่มีโอกาสได้พบกับอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการ ฝึกงานห้องสมุด (N=296)	3.27	0.94
บรรณารักษ์ไม่ทราบรายละเอียดที่ภาควิชาต้องการให้ นักศึกษาได้รับการฝึก (N=295)	3.12	1.23
บรรณารักษ์ไม่มีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกงาน ที่ภาควิชาจัดขึ้นหลังการฝึกงาน (N=296)	3.70	1.39
<u>ปัญหาพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อม ของนักศึกษา</u>		
พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของ นักศึกษาแตกต่างกันทำให้บรรณารักษ์ต้องเสียเวลา ในการอธิบายงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น (N=297)	3.33	1.03
นักศึกษาได้รับการฝึกภาคปฏิบัติจากภาควิชาไม่เพียงพอ (N=300)	3.30	0.97
นักศึกษาขาดความสามารถในการนำความรู้ภาคทฤษฎี มาใช้ในการฝึกงาน (N=296)	3.28	0.96

ตารางที่ 77 ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด (ต่อ)

ปัญหา	\bar{X}	S.D.
<u>ปัญหาระยะเวลาในการฝึกงาน</u>		
ระยะเวลาการฝึกงานของแต่ละสถาบันแตกต่างกัน ทำให้ บรรณารักษ์ต้องเปลี่ยนแปลงแผนการฝึกงานตลอดเวลา (N=296)	3.08	1.29
ระยะเวลาในการฝึกงานมากเกินไปทำให้บรรณารักษ์ ต้องเสียเวลาในการทำงานประจำ (N=300)	2.81	1.04
ระยะเวลาในการฝึกงานน้อยเกินไปนักศึกษาได้รับ ความรู้ไม่เต็มที่ (N=299)	3.04	0.95
<u>ปัญหาการนิเทศการฝึกงาน</u>		
นักศึกษาแต่ละสถาบันมาฝึกงานไม่พร้อมกันทำให้บรรณารักษ์ ต้องเสียเวลาในการฝึกหลายครั้ง (N=295)	3.02	1.24
นักศึกษปฏิบัติงานล่าช้าทำให้แผนการฝึกงานไม่เป็นไป ตามที่กำหนด (N=294)	2.49	0.92
บรรณารักษ์ไม่มีเวลาเตรียมงานที่จะฝึกให้แก่นักศึกษา (N=298)	2.57	1.02
บรรณารักษ์ไม่มีเวลาตรวจแก้ไขงานที่นักศึกษาฝึก (N=292)	2.72	1.04
ผลงานของนักศึกษาไม่เป็นที่พอใจของบรรณารักษ์ (N=295)	2.85	1.23
<u>ปัญหาวิธีการฝึกงาน</u>		
วิธีการฝึกงานของบรรณารักษ์ไม่เหมาะสมกับเวลาที่ กำหนดให้ (N=296)	2.43	0.85
นักศึกษาไม่สนใจวิธีการฝึกงานของบรรณารักษ์ (N=296)	2.13	1.00
จำนวนนักศึกษามากเกินไปจึงทำให้วิธีการฝึกงานของ บรรณารักษ์ไม่ได้ผลเท่าที่ควร (N=296)	2.31	0.95

ตารางที่ 77 ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด (ต่อ)

ปัญหา	\bar{X}	S.D.
<u>ปัญหาด้านสถานที่ฝึกงาน</u>		
ห้องสมุดคับแคบ (N=299)	2.74	1.32
อากาศในห้องสมุดร้อนอบอ้าว (N=297)	2.17	1.19
แสงสว่างในห้องสมุดไม่เพียงพอ (N=300)	1.94	0.96
อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ไม่เพียงพอ (N=298)	2.31	1.05
อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ล้าสมัย (N=298)	2.24	1.04
<u>ปัญหาทางงบประมาณ</u>		
ห้องสมุดไม่เคยได้รับงบประมาณอุดหนุนจากภาควิชา (N=290)	3.66	1.40
นักศึกษาใช้วัสดุฝึกอย่างไม่ระมัดระวังทำให้สิ้นเปลือง (N=297)	2.66	1.02
งบประมาณห้องสมุดลดลงทำให้ค่าวัสดุที่ใช้ในการฝึกต้อง ลดลงด้วย (N=293)	2.54	1.18
มีนักศึกษาฝึกงานเพิ่มขึ้นทุกปีทำให้ค่าวัสดุที่ใช้ในการฝึก เพิ่มขึ้น (N=295)	2.61	1.16
<u>ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการฝึกงาน</u>		
เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการฝึกงานที่ภาควิชา ต่าง ๆ กำหนดไม่เหมือนกันทำให้ยุ่งยากต่อการปฏิบัติ (N=294)	2.81	1.06
การประเมินผลบางข้อสร้างความลำบากใจให้กับบรรณารักษ์ เพราะว่าต้องใกล้ชิดกับนักศึกษา เป็นเวลานานจึงจะ ประเมินผลได้อย่างยุติธรรม (N=292)	3.36	1.13
บรรณารักษ์มีอำนาจในการวัดและประเมินผลน้อยเกินไป (N=292)	2.30	0.99

จากการที่ขอให้บรรณารักษ์ผู้ตอบจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการฝึกงาน พบว่า
ปัญหาที่มีความสำคัญเรียงลำดับ 1 - 8 มีดังนี้

1. พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษา (141)
2. ระยะเวลาในการฝึกงาน (73)
3. การประสานงานระหว่างภาควิชากับห้องสมุด (67)
4. การนิเทศการฝึกงาน (71)
5. วิธีการฝึกงาน (68)
6. การวัดผลและการประเมินผลการฝึกงาน (86)
7. ด้านสถานที่ฝึกงาน (86)
8. งบประมาณ (130)

(ดังตารางที่ 78)

ตารางที่ 78 ความสำคัญของปัญหาการฝึกงาน

ปัญหาการฝึกงานทั้งหมด	ลำดับที่ของความสำคัญ							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. การประสานงานระหว่างภาควิชา กับห้องสมุด (N=285)	66	68	<u>67</u>	19	20	13	12	20
2. พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมของนักศึกษา (N=287)	<u>141</u>	62	27	19	16	10	7	5
3. ระยะเวลาในการฝึกงาน (N=279)	35	<u>73</u>	66	45	33	16	7	4
4. การนิเทศการฝึกงาน (N=280)	7	17	52	<u>71</u>	51	37	28	17
5. วิธีการฝึกงาน (N=280)	12	23	32	59	<u>68</u>	53	17	16
6. ด้านสถานที่ฝึกงาน (N=283)	11	16	23	23	25	26	<u>86</u>	73
7. งบประมาณ (N=278)	15	10	15	9	15	24	60	<u>130</u>
8. การวัดผลและการประเมินผล การฝึกงาน (N 278)	5	17	26	31	40	<u>86</u>	57	16

บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานได้ให้ข้อ เสนอแนะเพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด
หอประมวไลด์ังนี้ คือ ภาควิชาควรเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ
ความรู้ทางทฤษฎีและนักศึกษาควรได้เรียนครบทุกวิชา (จำนวน 47 คน) รองลงมาคือ
ควรให้ห้องสมุด เป็นผู้กำหนดระยะเวลาและจำนวนชั่วโมงในการฝึกงานเอง (จำนวน 13 คน)
ภาควิชาและห้องสมุดควรมีการประสานงานกันให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่ (จำนวน 11 คน)
ส่วนข้อ เสนอแนะในอีกหลาย ๆ เรื่อง มีผู้เสนอต่ำกว่า 10 คน (ดังตารางที่ 79)

ตารางที่ 79 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการฝึกงาน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (N = 115)
ภาควิชาและห้องสมุดควรมีการประสานงานกันให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่	11
ภาควิชาและห้องสมุดควรได้วางแผนการฝึกงานร่วมกัน	6
ภาควิชาควรเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ ความรู้ของทฤษฎี และนักศึกษาควรได้เรียนครบทุกวิชา	47
ภาควิชาควรพิจารณาว่านักศึกษาแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้เหมาะสม กับห้องสมุดนั้นหรือไม่	9
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ และบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานควรได้พบปะกัน เพื่อทราบปัญหาและข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการฝึกงาน	7
ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้ให้การฝึกงานเพื่อปรับปรุง การฝึกงานให้ได้มาตรฐานและประโยชน์ต่อนักศึกษา	1
ควรเน้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการฝึกงาน	7
ควรให้ห้องสมุด เป็นผู้กำหนดระยะเวลาและจำนวนชั่วโมง ในการฝึกงานเอง	13
นักศึกษาแต่ละสถาบันควรมาฝึกพร้อมกัน	9
ภาควิชาควรจัดงบประมาณให้กับห้องสมุด เป็นค่าวัสดุฝึก	
บรรณารักษ์ที่ให้การฝึกงาน เป็นประจำควรได้รับการแต่งตั้ง เป็น อาจารย์พิเศษ	2
ภาควิชาควรปรับปรุงหลักสูตรให้ เหมือนกัน เพื่อความคล่องตัวในการฝึก	1
ห้องสมุดควรมีคู่มือการฝึกงานให้นักศึกษาได้อ่านก่อนลงมือฝึก	2
รายละเอียดในการประเมินผลมีมาก เกินไป	2
การประเมินผลควรถือของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึก เป็นหลัก	2
ไม่ควรส่งนักศึกษาไปฝึกงานห้องสมุดที่ไม่ได้มาตรฐาน	1

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ